

**ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**
**PROBLEMS AND GUIDELINES OF INTERNAL SUPERVISION
IN SMALL SCHOOLS UNDER BURIRAM EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

**วิทยานิพนธ์
ของ
ราณี กุยรัมย์**

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

ธันวาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชื่อเรื่อง	ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	
ผู้วิจัย	ราณี กุชรรัมย์	
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.สาธิต ผลเจริญ ดร.สุรชัย ปิยานุกูล	ที่ปรึกษา ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 69 คน และครูผู้สอน จำนวน 91 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และใช้วิธี การประชุมกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาในแต่ละด้านเป็นดังนี้ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนมีปัญหาในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำดัชนีความสำคัญของปัญหา และกรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานนิเทศ ด้านการวางแผน โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของแผนทำให้ยากต่อการปฏิบัติตามแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีปัญหาในการใช้เครื่องมือและสื่อยังไม่หลากหลาย การไม่ปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนดไว้ และการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้านการประเมินผล มีปัญหาเรื่องการสรุปผลและการรายงานผลการนิเทศที่ไม่ครบกระบวนการสรุปรายงานผลการประเมินตนเอง
2. แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำหรับผู้บริหารมีดังนี้ ผู้บริหาร ต้องชี้แจง อบรมให้ครูตระหนัก ในคุณค่าของการนิเทศภายใน การอบรมให้ความรู้เรื่องการนิเทศภายในให้ครบทั้งกระบวนการรวมทั้งการศึกษาดูงานด้านการนิเทศภายในจากโรงเรียนอื่นๆ ตั้งคณะกรรมการการดำเนินงาน การนิเทศภายใน ผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมวิเคราะห์ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานให้

ครอบคลุมทุกด้าน วางแผนร่วมกันในการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ผู้บริหาร ต้องกำกับดูแลติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และช่วยแก้ปัญหาได้อย่างทันที่ ตั้งแต่การวางแผนทำงานร่วมกัน การเขียนแผนโครงการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนการรายงานผลการประเมินตนเอง และการสรุปผลการประเมินการนิเทศภายในของโรงเรียน และการปรับปรุงการนิเทศให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพในปีต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE	Problems and Guidelines of Internal Supervision in Small Schools under Buriram Educational Service Area Office 2		
AUTHOR	Ranee Kuiram		
THESIS ADVISORS	Dr. Satit Porlcharoen		Advisor
	Dr. Surachai Piyanukool		Co-advisor
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2010

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the problems and guidelines of internal supervision in small schools under Buriram Educational Service Area Office 2. The samples were 69 school administrators and 91 teachers, selected through multi-stage random sampling. The instrument used for data collecting was a questionnaire with a 5-rating scale and group discussion. The statistics used to analyze the collected data were frequency and percentage.

The findings of the study were as follows:

1. The problems of internal supervision in small schools under Buriram Educational Service Area Office 2 both as a whole and at each aspect were at moderate levels. The problems of each aspect were as follows: 1) current needs and problem states: the schools faced with the problems on data collection, the priority of problems, and the goals setting in supervision development; 2) planning: the schools faced the problems on unclear planning which leads to be difficult in planning operation; 3) supervision operation: the tools and media used were not diversity, did not follow with the assigned timetable, and the acceptance between the supervisors and supervisees; and 4) evaluation: the summary and supervision report were uncovered all processes based on the self-assessment report.

2. The guidelines of internal supervision in small schools under Buriram Educational Service Area Office 2 for the administrators were that the administrators should inform and train teachers to be aware of the value of internal supervision. The training about the internal supervision should be covered all processes, including the internal supervision study tour in other schools. The

internal supervision operational committees should be appointed. The administrators and the committees should cooperate in problem analysis, collecting all basic data, and cooperating in making the clear, concrete and practical plans. The administrators must control and follow up the results continually and help solve the problems immediately, including the joining plan, supervision project writing, supervision operation as well as self-assessment report and supervision evaluation summary of schools and supervision improvement to be better efficiency in the next coming years.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จาก คร.สาธิต ผลเจริญ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.สุรัช ปิยานุกูล และผศ.ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ตลอดจนช่วยชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขอย่างละเอียดและตั้งใจ มีผลให้วิทยานิพนธ์มีความชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจในการเรียน ตลอดจนเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ชาญณรงค์ ศิริอำพันธ์กุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และกรุณาตรวจสอบบรรณานุกรม ตลอดจนเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณนายชรินทร์ เรืองประโคน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นางดวงปาน สวงรัมย์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และนายพิเชษฐ์ ขงปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกเบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการให้เอกสารที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยจนทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นผลให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้เอื้อนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่จะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บุพการี ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

ราณี กุยรัมย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
การนิเทศการศึกษา.....	8
การนิเทศภายใน โรงเรียน.....	13
หลักการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	20
สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	25
แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	32
โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์.....	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	90
ขอบเขตของการวิจัย.....	90
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	110
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	111
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย.....	115
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	117
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	119
ภาคผนวก จ การหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ.....	130
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	141

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอที่สุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2.....	60
2 ค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทาง การศึกษา อายุราชการ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์) และภาระงานที่รับผิดชอบ ด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน	71
3 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ.....	74
4 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการวางแผน	75
5 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการปฏิบัติการณ์เทศ	77
6 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการประเมินผล	79
7 การวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็กของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูสายผู้สอน โดยรวมและรายด้าน	80
8 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ.....	81
9 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการวางแผน	82
10 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการปฏิบัติการณ์เทศ	83
11 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการประเมินผล.....	84
12 การวิเคราะห์แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งโดยรวมและ รายด้าน.....	85
13 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามด้านปัญหาการนิเทศ ภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	123
14 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามด้านแนวทาง การนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	131
15 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	133
16 ค่าความเชื่อมั่นและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม.....	135

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	64
2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	66

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นกลไกที่ใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้มีการกำหนดแนวทางพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” กระบวนการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ถ้าหากจัดการศึกษามีคุณภาพดีแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ย่อมมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีปัญหาพึ่งตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 17-19) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีองค์ประกอบหลายอย่างและหนึ่งในนั้นคือการนิเทศการศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นแนวทางในการเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติจริงของการนิเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นระบบ ทำไม่จริงจัง ครูส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศ ขาดการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง (พนมชัย นันทะศรี. 2547 : 64) ครูมีชั่วโมงสอนและภาระงานอื่น ๆ มาก บุคลากรไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ ขาดอุปกรณ์ ขาดเอกสาร สื่อมีน้อยไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลา เพราะครูต้องสอนทุกวิชาและเป็นครูประจำชั้นด้วย (สมพร แสนแสง. 2546 : 79-80) โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ปัญหาตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบว่าอัตราการเกิดประชากรได้ลดลงตามลำดับ ได้ส่งผลให้จำนวนประชากรในวัยประถมศึกษาลดลง คิดเป็นร้อยละ 4.96 ภายในระยะเวลา 5 ปี ประกอบกับอัตราการย้ายของประชากรจาก

ชนบทเข้าสู่เมืองเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนที่เป็นตัวป้อนให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศถึง 30,000 กว่าแห่งลดลงตามลำดับ ด้วยความตระหนักว่าการที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารอัตรากำลังครู กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินมาตรการยุบและรวมโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีโรงเรียนใกล้เคียง และมีความจำเป็นต้องดำรงอยู่แม้จะมีนักเรียนที่เป็นตัวป้อนไม่มากนัก และจากการวิเคราะห์คุณภาพทางการศึกษายังพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังเป็นโรงเรียนที่รองรับนักเรียนที่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน และมีข้อเสียเปรียบหลายประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-3)

จากการศึกษาสภาพปัญหาและการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาพบว่า การปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กยังมีอุปสรรคบางประการ เช่น นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง เพราะเปลี่ยนแปลงบ่อยและอีกทั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนยังไม่ได้ผลดีนัก (กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552 : 5-6) นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาค้ำค้ำคลั่งกัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านความพร้อม ทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งในด้านการเรียนการสอนนั้น พบว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติทั้งจากสังกัดเดียวกันและจากต่างสังกัด หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่โรงเรียนมีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในท้ายที่สุดก็ส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย (สุทธิเกียรติ ศิริกุล, 2543 : บทคัดย่อ)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายในโรงเรียนโดยสิ้นเชิง สถานศึกษาบางแห่งไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเลยและบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 18) ที่ผ่านมาการประเมินจำนวน 22,866 แห่ง มีจำนวนโรงเรียน 491 แห่ง (ร้อยละ 2) อยู่ในระดับปรับปรุง โรงเรียน 15,528 แห่ง (ร้อยละ 67.91) อยู่ในระดับพอใช้และโรงเรียน 6,847 แห่ง (ร้อยละ 29.94) อยู่ในระดับดี ซึ่งระดับปรับปรุงและระดับพอใช้ดังกล่าวถือว่าไม่ผ่านมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกระดับชั้นและในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่และยังมีนักเรียนในสัดส่วนที่ต้องปรับปรุงสูงกว่าในทุกช่วงชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552: 4) ทั้งนี้สาเหตุและปัญหาของสถานศึกษาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกรายวิชา มีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยครูร้อยละ 91 มีการสอนที่ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากขาดการแนะนำ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับกระบวนการบริหารของผู้บริหารการศึกษานั้นจะผ่านการประเมินเพียงมาตรฐานการบริหารงานทั่วไปเท่านั้น ส่วนใหญ่จะไม่ผ่านการบริหารทางวิชาการ ซึ่งมีเรื่องของกรณีพิเศษภายในเป็นหัวใจสำคัญ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2549 : 27)

ด้วยสภาพปัญหาการบริหารจัดการภายใน โรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว และจากรายงานผลการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 พบว่าการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้โรงเรียนยังขาดความชัดเจนในการจัดระบบการนิเทศภายใน จึงทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2. 2551 : 1-5) ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในบทบาทของครูผู้สอนจึงสนใจในการศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานูริรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานูริรัมย์ เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการ กระบวนการนิเทศภายในของนักการศึกษา หลายท่าน ได้แก่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 270-274) ชารี มณีศรี (2542 : 202) สงัด อุทรานันท์ (2541 : 84-87) และกรองทอง จิระเชชากุล (2550 : 11-48) จึงได้กำหนดขอบเขต ของเนื้อหา ดังนี้

- 1.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
- 1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
- 1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนิเทศภายใน
- 1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 431 คน จำแนกตาม ตำแหน่ง ดังนี้คือ ผู้บริหาร จำนวน 69 คน และครู จำนวน 362 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยการกำหนด

ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ของกลุ่มประชากร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน ดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก จาก 5 อำเภอ จำนวน 69 คน

2.2.2 ครูผู้สอนที่ได้โดยการกำหนดโควตา (Quota Sampling) ร้อยละ 25 ของจำนวนครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้กลุ่มตัวอย่าง 91 คน

2.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้

2.3.1 ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร จำนวน 4 คน

2.3.2 ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน

2.4 ตัวแปรที่ศึกษา

2.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การดำเนินงานนิเทศภายในของครูและผู้บริหาร ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2

2.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่

2.4.2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน

2.4.2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน

2.4.2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนิเทศภายใน

2.4.2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือแนะนำการพัฒนางานทั้งทางด้านการศึกษา และงานในหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา จนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย มีขั้นตอนดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายใน หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อประโยชน์ในการวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

1.2 การวางแผนการนิเทศภายใน หมายถึง การนำข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมากำหนดกิจกรรมและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียน

1.3 การปฏิบัติการนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดในแผนการนิเทศภายใน โรงเรียน

1.4 การประเมินผลการนิเทศภายใน หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียนที่กำหนดไว้

2. ปัญหาการนิเทศภายใน หมายถึง สภาพที่เป็นอุปสรรค ขัดขวางต่อการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก จนทำให้การดำเนินการนิเทศภายในไม่ประสบผลสำเร็จ

3. แนวทางการนิเทศภายใน หมายถึง วิธีการ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

4. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล และ ระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กและประมวลความรู้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ โดยมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และการนิเทศภายใน โรงเรียน ซึ่งนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
2. การนิเทศภายใน โรงเรียน
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน
 - 2.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน
 - 2.3 ความจำเป็นของการนิเทศภายใน โรงเรียน
3. หลักการนิเทศภายใน โรงเรียน
4. สภาพปัญหา และความต้องการการนิเทศภายใน
5. แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียน
 - 5.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
 - 5.2 ด้านการวางแผน
 - 5.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
 - 5.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ
6. โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การนิเทศการศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน รูปแบบกระบวนการและวิธีการนิเทศได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากลักษณะที่เป็นการตรวจสอบสั่งการมาเป็นลักษณะการร่วมมือ การแนะนำ ช่วยเหลือระหว่างผู้นิเทศกับครู เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาความสามารถและพฤติกรรมการสอนด้วยตนเอง อันจะส่งผลถึงคุณภาพการประถมศึกษา โดยส่วนรวมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

วิเชียร ตียนันท์ (2540 : 7) กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน การปฏิบัติงานจะมุ่งให้ความช่วยเหลือครู ได้พัฒนาตนเองในการปรับปรุงแก้ไขงานการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจความพึงพอใจ และมีความสามารถในวิชาชีพ โดยมุ่งให้เกิดเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพนักเรียน

ฉัตรชัย มุระคา (2540 : 14) ให้ความหมายของการนิเทศศึกษาว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลและปัญญาในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าปฏิบัติได้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด

สมศักดิ์ จันธิมา (2541 : 14-15) ให้ความหมายของการนิเทศศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการแนะนำช่วยเหลือให้ความร่วมมือ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ นิดยา ทองไทย (2542 : 18) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ดำรง ปีกเขตานัง (2544 : 44) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

โกลแฮมเมอร์ และคนอื่น ๆ (Goldhammer and Others. 1980 ; อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2542 : 222) กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จะกระตุ้นให้ครูแนะแนวในสถานศึกษา ได้มีการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอนสื่อการเรียนการสอนมาใช้โดยเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือครูแก้ปัญหา ช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

กลิคแมน และคนอื่น ๆ (Glickman and Others. 1998 : 8) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกการเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามในการร่วมมือและประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลไปถึงคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น จำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายในการทำงานเพราะจุดมุ่งหมายเปรียบเสมือนเข็มทิศในการนำทาง ซึ่งจะช่วยให้งานนิเทศการศึกษابรรลุผล นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 30) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูกู้ค้นหาและมีวิธีทำงานด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ครูกู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และจะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร
3. เพื่อช่วยให้ครูกู้สึกมั่นคงในอาชีพ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
4. เพื่อช่วยให้ครูกู้คุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน
5. เพื่อช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจแผนการศึกษาของโรงเรียนและให้การสนับสนุน

โรงเรียน

สังค์ อุทรานันท์ (2541 : 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ

4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน คือ การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน คือ การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะ พัฒนางาน ซึ่งได้แก่ งานการสอนให้ดีขึ้นนั่นเอง
3. เพื่อสร้างประสานสัมพันธ์ คือ การนิเทศการศึกษาจะสร้างผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนการเป็นผู้นำและผู้ตาม ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด

4. เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ คือ การนิเทศการศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่ได้ทำการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จได้ยาก

การนิเทศการศึกษาที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมายทั้ง 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ หากขาดจุดมุ่งหมายหนึ่ง จะทำให้การนิเทศการศึกษาประสบความล้มเหลวได้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 2) ได้แบ่งความมุ่งหมายของการนิเทศในลักษณะ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูเห็นและเข้าใจถ่องแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และหน้าที่โดยเฉพาะของโรงเรียนที่จะดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น ภารกิจของศึกษานิเทศก์ครูใหญ่ และผู้บริหาร มิใช่คอยเน้นแต่ในเรื่องเทคนิคการสอน และการคิดค้นระเบียบวิธีสอนเท่านั้น หากแต่ยังต้องมุ่งเสริมสร้างความเจริญเติบโตของนักเรียน โดยรอบด้านคือด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านสุนทรียภาพ ด้านมโนภาพและด้านสร้างสรรค์
2. ช่วยให้ครูได้เห็นและเข้าใจความต้องการของเยาวชนและปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชน และช่วยจัดสนองความต้องการของเยาวชนอย่างดีที่สุด ศึกษานิเทศก์จะต้องพยายามช่วยกระตุ้นเตือนให้ครูรู้จักให้กำลังใจแก่เด็กนักเรียน เข้าใจปัญหาของเด็กต่าง ๆ และเข้าใจความต้องการของเด็กด้วย
3. ช่วยสร้างครูให้มีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ ช่วยส่งเสริมความสามัคคีและรู้จักทำงานร่วมกับครู ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน
4. พิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคน และช่วยให้ครูได้ใช้ความสามารถของคนปฏิบัติงานนั้นให้ก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ ค้นหาลักษณะเด่นในตัวครูแล้วส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น
5. ช่วยเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดี และรวมหมู่คณะให้เป็นทีมที่ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกำลังสติปัญญาอันสูงเพื่อบรรลุ จุดประสงค์อันเดียวกัน
6. ช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน สนับสนุนให้ครูได้พิจารณาวิธีสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ว่าตรงไหนเข้มแข็งดีและตรงไหนเป็นส่วนอ่อน ซึ่งจะต้องแก้ไขข้อควรระวังในเรื่องนี้คือ 1) ไม่พยายามขัดแย้งความคิดเห็นที่ตนนิยมให้ครูจำต้องยอมรับ 2) ไม่พยายามฝืนให้ครูต้องทำตามแบบที่ตนชอบ ศึกษานิเทศก์จึงควรทำงานร่วมกับครู โดยช่วยให้ครูได้รู้จักใช้ความสามารถของตนเอง และ 3) หลีกเลี่ยงการกรอกคำแนะนำต่าง ๆ ในการปรับปรุงการสอนจนครูรับไม่ไหว คือทั้งมากและทั้งยาก

7. ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจในงานโรงเรียนและงานอาชีพครู การช่วยฝึกครูใหม่ อาจจะทำก่อนโรงเรียนเปิดโดยให้ความเข้าใจในงานทั้งด้านธุรการ การปกครองชั้น รวมทั้งด้าน สังคมและการทำงานร่วมกัน

8. ช่วยประเมินผลงานของครู โดยอาศัยความเจริญงอกงามของเด็กไปตามแนวทางที่ ได้ตกลงกันเอาไว้ นำข้อมูลจากการวัดประเมินผลมาวิเคราะห์หามูลเหตุ หาทางแก้ไข แต่ละ มูลเหตุเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียน ดีขึ้นเป็นลำดับ

9. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน และช่วยครูวาง แผนการสอนให้เหมาะสม

10. ช่วยในด้านประชาสัมพันธ์บอกเล่าและชี้แจง ให้ราษฎรในท้องถิ่นทราบถึงความ เคลื่อนไหวของการศึกษาของโรงเรียนในท้องถิ่น ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรเข้าใจและ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียน

11. ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่ทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ โดยลำพัง เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหารตามลำดับที่จะแก้ไขให้ลุล่วงไป

12. ช่วยป้องกันครูให้พ้นจากการถูกใช้งานเกินขอบเขต และช่วยป้องกันครูจาก การถูกดำเนินคดีเตียน หรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม

บริกส์ และจัสท์แมน (Briggs and Justman, 1952 : 130-141 ; อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550 : 19) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามี 4 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ
2. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู
3. เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น
4. เพื่อส่งเสริมและแนะนำครู และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาครูให้มีความสามารถ ในการสอน พัฒนาตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหาร โรงเรียนโดยร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน ตลอดจนให้มีของขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะ ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

จากความเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้งเทคโนโลยีทางการศึกษา ทำให้มองเห็นว่า การนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นนักการศึกษา หลายท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532 : 390) ได้สรุปความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นในการให้บริการทางวิชาการ เพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยากเนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับครูจำนวนมาก ที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน

2. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อความเจริญของงานของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนอาชีพครูมาแล้วเป็นอย่างดีก็ตาม แต่ครูจะต้องปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ ในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง

3. การนิเทศการศึกษา สามารถลดภาระของครูในกรณีช่วยเหลือครูให้เตรียมการสอน

4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ ทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษาทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ และจากการอภิปรายจากการค้นพบของการวิจัยสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นับว่ามีความจำเป็นที่ครูผู้สอนควรจะได้รับทราบอยู่เสมอ ซึ่งการนิเทศการศึกษาสามารถให้บริการแก่ครูในเรื่องดังกล่าวได้

5. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาชีพแบบประชาธิปไตย การนิเทศการศึกษาสามารถให้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์และสามารถรวมพลังของทุกคนที่ร่วมอยู่กระบวนกรนิเทศการศึกษาให้ช่วยกันพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 7) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาว่า

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศึกษานิเทศก์ต้องทำตัวเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง ในการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยการทำงานร่วมกับครูอาจารย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่างๆ

2. การผลิตครู สถาบันผลิตครูผลิตครูไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำอย่างไรจึงจะผลิตครูให้มีประสิทธิภาพ เพราะการผลิตครูนั้น เมื่อไปทำงานในสถานศึกษา จะต้องมีการฝึกอบรมประจำการอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา ในการรักษามาตรฐานการศึกษานั้น ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญโดยเลือกจากผู้ที่มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ครูที่ทำการสอนประจำให้มีความคิดกว้างไกล ก้าวหน้าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547 : 8-9) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษาไว้ มีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นในการให้บริการทางวิชาการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน เพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนยุ่งยากที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลรวมทั้งการศึกษาได้ขยายตัวไปอย่างมากด้วย
2. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการเจริญงอกงามของครูแม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม ก็ยังจะต้องมีการปรับปรุงการฝึกฝนอยู่เสมอ ในขณะที่ทำงานตามสถานการณ์จริง การนิเทศการศึกษาสามารถลดภาระของครูในกรณีช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน
3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้เกิดพัฒนาการศึกษาทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ
4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาชีพแบบประชาธิปไตยสามารถให้ประโยชน์สร้างสรรค์และสามารถรวมพลังของทุกคนที่ร่วมอยู่ในกระบวนการทางการศึกษาด้วย

จากทฤษฎีของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิวัฒนาการทางการศึกษารวมทั้งจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

การนิเทศภายในโรงเรียน

ในปัจจุบันบทบาทการนิเทศได้เปลี่ยนแปลงไป การนิเทศภายนอกเริ่มลดบทบาทลง ผู้บริหารโรงเรียนจะจัดตั้งองค์กรขึ้นภายในโรงเรียน บุคลากรทุกคนภายในโรงเรียนก็เริ่มมีบทบาทมากขึ้น วิเคราะห์ระบบพฤติกรรมการณ์เทศมากขึ้น ระบบพฤติกรรมกรรมการสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การวัดผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีลักษณะเป็นการประสานพลังกายพลังใจ พลังความคิดของครูทุกคนภายในโรงเรียนเข้าด้วยกัน เพราะครูภายในโรงเรียนย่อมรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงมากกว่า และคณะครูเป็นองค์กรที่สำคัญมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนและคุณภาพโดยตรง

1. ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร โรงเรียนที่ต้องดำเนินการให้มีขึ้นภายใน โรงเรียนเพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

กรองทอง จิระเชชากุล (2550 : 4) ได้ให้ความหมายว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการสร้างเสริม พัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ให้เต็มตามวัย และศักยภาพ หรือการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร สถานศึกษากับครูในสถานศึกษานั้นในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มี ประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

ซารี มณีศรี (2542 : 201) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือกันระหว่าง ผู้นิเทศกับครูผู้สอน เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ให้นิยาม ความหมายที่น่าสนใจดังนี้ 1) การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่ อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในพื้นที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น 2) การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารกับครูในโรงเรียนในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน และ 3) การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เป็น กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการภายใน โรงเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น โดยอาศัย บุคลากรของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 51) ให้ความหมายว่า การนิเทศ ภายในเป็นความร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการสอนหรือ จัดประสบการณ์ของครู เพื่อให้การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เขาวพา เศษะคุปต์ (2542 : 131) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็น กิจกรรมที่ผู้อยู่ใน โรงเรียนร่วมกันจัดทำเพื่อให้ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น และครูผู้สอน มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจที่จะกระทำหน้าที่ของตนให้ดียิ่งๆขึ้นไป

ประสาร โรจนคุณธรรม (2540 : 11) ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึงการดำเนินการของผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรในโรงเรียนให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2543 : 176) ให้ความหมายว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ในการพัฒนาการเรียน

การสอนให้มีคุณภาพเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

จากความหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียนที่นักการศึกษากล่าวไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่า คือ กระบวนการช่วยเหลือแนะนำการพัฒนางานทั้งทางด้านการศึกษา และงานในหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา จนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย

2. ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

ในการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม จำเป็นจะต้องมีการกำหนดความมุ่งหมายที่แน่นอนเอาไว้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติจะได้ทราบแน่ชัดว่าจะต้องกระทำสิ่งใด การนิเทศการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องมีความมุ่งหมาย ในเรื่องนี้มีนักศึกษามากท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 180-181) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนา เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพ
5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ชื่นชมในผลงาน
6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนวิชาชีพต่าง ๆ

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 178) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนก็เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตร สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ครู

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545 : 29) สรุปไว้ว่า การนิเทศภายในซึ่งจัดโดยบุคลากรภายในโรงเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือประสานงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนและเป็น

การพัฒนาครูให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพ มีความมั่นใจในการทำงาน พร้อมทั้งมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สมเพียง กุลละวณิช (2545 : 15) สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน โรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบุคลากรภายใน โรงเรียนให้ปรับปรุงพัฒนาตนเองทั้งด้านการสอน บุคลิกภาพ สร้างขวัญ กำลังใจและความพึงพอใจในการทำงานซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

วิโรจน์ เกษญาติกษณ์ (2546 : 21) สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ว่า เป็นการจัดขึ้น โดยบุคลากรภายใน โรงเรียนนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือประสานงานทางด้าน วิชาการของ โรงเรียนและพัฒนาศักยภาพการสอนของครู สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา

อำพร ศรีประทุม (2546 : 30) สรุปไว้ว่า การนิเทศภายใน โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายใน การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนครูให้ช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน

ซารี มณีศรี (2542 : 26) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการนิเทศภายในว่า มีเป้าหมายหลักอยู่ ๒ ประการคือ การพัฒนาครู ทั้งด้านวิชาชีพคือฝึกให้มีประสบการณ์ตรง เช่น การประชุมอบรมสัมมนา การทดลองหลักสูตรวิธีสอน และประสบการณ์โดยอ้อม เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ครูมีโอกาส พบปะทางวิชาการ เป็นต้น นอกจากนั้นยังช่วยสร้างครูให้มีลักษณะความเป็นผู้นำ การทำงาน ร่วมกับคนอื่นอันจะยังผลให้เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น กล่าวโดยย่อก็คือมุ่งพัฒนา คนและพัฒนางาน

ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2546 : 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยการนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อ ครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตน ช่วยเหลือครูได้พัฒนาความสามารถใน การสอนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนใน โรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน ส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการใน โรงเรียน สร้างขวัญและ กำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาแล้วก็พอจะสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายหลักของการนิเทศภายใน โรงเรียน คือ มุ่งที่จะช่วยเหลือและประสานงานในด้าน

วิชาการภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตร ช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อช่วยปรับปรุงการประเมินผล การเรียนการสอน ตลอดจนช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพครู ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย จุดมุ่งหมายก็เพื่อต้องการพัฒนาพฤติกรรมของครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนทำงานให้ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนการสอน และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการนิเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นสาเหตุให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้ระบบการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนตาม ครูซึ่งเป็นผู้พัฒนาคน จึงต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ ปัญหาตัวเร่งที่สำคัญ ได้แก่ การนำหลักสูตร ไปใช้เพราะสภาพการสอนเปลี่ยนไป การนิเทศจากภายนอกมีไม่ทั่วถึง ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องร่วมมือกันภายใน โรงเรียน โดยผู้บริหาร และคณะครูเพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องจำเป็นและรีบด่วนที่โรงเรียนต้องจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน ได้มีนักศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ดังนี้

กรองทอง จิระเชชากุล (2550 : 4) กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายใน โรงเรียนมี ดังนี้ 1) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน 2) ปริมาณศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา 3) บุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดปัญหามากที่สุด 4) บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

กิติมา ปริศิตติก (2532 : 306) กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความต้องการที่จะจัดให้มีขึ้นใน โรงเรียน ดังนี้ 1) เป็นการช่วยส่งเสริมกำลังศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีไม่เพียงพอที่จะนิเทศได้อย่างทั่วถึง 2) การนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน ผู้นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียน ข่อมเป็นผู้รู้ปัญหาได้ดี แก้ปัญหาได้ดีและแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้บุคคลจากภายนอกมานิเทศ 3) ผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับผู้รับการนิเทศอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้เป็นอย่างดีไม่ต้องเสียเวลาสร้าง ความคุ้นเคยเหมือนกับศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน และ 4) ผู้นิเทศสามารถติดตามการปฏิบัติงาน หรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกันและสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยความต่อเนื่อง

อัญชลี โพธิ์ทอง (2541 : 85) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน
2. ครูควรได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาความเจริญด้านการสอนและทางวิชาการ
3. โรงเรียนต้องมีการนิเทศ เพราะ โครงการที่ประกอบด้วยข้อมูลจากการนิเทศ ช่วยในการจำแนกคุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหาบางอย่างในโรงเรียนได้
4. การนิเทศสามารถกระตุ้นนำทางความคิดใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นกับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะกรณีที่น่าเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้เป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ
5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องให้ครูทำการพัฒนาต่อเนื่องกันไป เพราะไม่มีหลักประกันว่าครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครูแล้วจะสามารถเป็นครูที่มีประสิทธิภาพได้ตลอดไปโดยไม่ต้องมีการนิเทศเพราะความก้าวหน้าทางวิชาการมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

6. เพื่อเป็นการให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยทั่วๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

7. เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครู และก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการทำงานเพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภูมิใจในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 43) กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศภายในว่า เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ให้มีความสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของคนให้ดียิ่งขึ้นและตรงตามความต้องการพัฒนานักเรียนด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพหรือเรียกว่า "การสร้างครูมืออาชีพ" เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหาร โรงเรียนประสบความสำเร็จในการพัฒนาครู คือ การนิเทศภายในที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 304) ได้ระบุความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า

1. ศึกษาวิเคราะห์โดยตำแหน่งนั้นมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการให้การนิเทศในโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง
2. สภาพปัจจุบัน บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ บางคน มีความชำนาญเฉพาะสาขา จึงสมควรได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3. สภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรจากภายนอกจะรู้สภาพปัญหา และความต้องการของโรงเรียน

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญาหลักการและวิธีการของการนิเทศสมัยปัจจุบันที่ว่า การนิเทศเกิดขึ้น โดยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะต้องมีคนมาช่วยชี้แนะตลอดเวลา

5. บุคลากรภายในโรงเรียนย่อมมีความคุ้นเคยกันอยู่แล้ว และทราบปัญหาการเรียน การสอนภายในโรงเรียนสามารถให้ความช่วยเหลือได้สะดวกกว่าบุคลากรภายนอกโรงเรียน

นิเวศน์ ทิคุยาว (2542 : 25) ได้สรุปไว้ว่า การนิเทศการศึกษาที่ดำเนินการโดยศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรที่อยู่ภายนอกโรงเรียนนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยไม่พอกับความต้องการของครู ดังนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับมีความต้องการในการรับการนิเทศเพื่อพัฒนาตนเอง

เยาวพา เคะชะคุปต์ (2542 : 131) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยให้เกิดผลดีในการดำเนินงานของโรงเรียนหลายประการ คือ

1. เป็นการช่วยส่งเสริมกำลังของศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษาซึ่งไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง
2. การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนย่อมเป็นผู้รู้ปัญหาได้ดีและแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้คนภายนอกมานิเทศ
3. ผู้นิเทศภายในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคยเหมือนศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน
4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกันและสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 224) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง และเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน มีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
2. การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความหลากหลายในวิชาชีพความชำนาญ ความรู้เฉพาะสาขาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดศึกษานิเทศก์ให้ครบตามสาขาและเพียงพอจึงเป็นสิ่งทำได้จำกัด

3. การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งบุคลากรมีจำนวนมากและมีความชำนาญในสาขา เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วย

4. การประสานงานในสถานศึกษาจะสะดวกเพราะความคุ้นเคยกัน และการทำงานร่วมกันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน

5. การประสานงานในสถานศึกษาจะสะดวก เพราะความคุ้นเคยกันมีการประชาสัมพันธ์งานได้ทั่วถึง

สมเพียง กุลละวณิช (2545 : 17) ได้สรุปไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินการโดยศึกษานิเทศก์ซึ่งมีจำนวนน้อยจึงทำได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นการนิเทศภายใน โรงเรียนจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคลากร ใน โรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมการนิเทศการเรียนการสอน สามารถก่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ แก่ครูในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอน การแสวงหาความรู้และปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

วิโรจน์ เกษฎาถักษณ์ (2546 : 19) สรุปไว้ว่า โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนอย่างจริงจัง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียนอย่างเต็มที่และสอดคล้องกัน เพื่อให้คุณภาพการเรียนการสอนมีคุณภาพและทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนเป็นอย่างดี

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวข้างต้น เพื่อแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนแทนการคอยรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกโดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ซึ่งมีจำนวนจำกัด ดังนั้นการร่วมมือช่วยเหลือกันของบุคลากรภายใน โรงเรียนปรับปรุงงานทุกด้านของโรงเรียน จะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนได้ตรงตามสภาพและความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เจริญยิ่งขึ้นไป

หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นภายใน โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงงานและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในอันที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น ดังนั้นในการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนผู้นิเทศจะต้องมีหลักดำเนินงานเพื่อจะทำให้การนิเทศภายใน โรงเรียนบรรลุผล ซึ่งมีผู้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

ซารี มณีสรี (2542 : 27) ได้เสนอหลักการนิเทศภายใน โรงเรียนที่สามารถนำมาสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นเตือน การประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครู โดยทั่วไป จึงอาจทำได้โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพเพื่อให้ครูได้ทราบหลักวิธีการสอน โดยทั่วไป พัฒนาหลักวิชาความรู้โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ๆ ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงแผนการเรียนการสอน โครงการสอน จัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ทั้งที่ทำได้ในโรงเรียนและในท้องถิ่นให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการประเมินผล ช่วยให้ครูมีประสบการณ์ในการเตรียมเครื่องมือประเมินผลชนิดต่างๆ สรุปผลการวัดผลและการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างดี

2. การนิเทศจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้โอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของเด็กให้ดีขึ้น กระตุ้นให้ครูมีความคิดริเริ่มและมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ ควรหลีกเลี่ยงวิธีการบังคับและแบบแผนวิธีการที่เข้มงวดและขาดความยืดหยุ่น ควรสร้างบรรยากาศให้ครูได้พยายามคิดหาวิธีทำงานแบบใหม่ ๆ ตามสติปัญญาของแต่ละคน

4. การนิเทศจะต้องมีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงหลักสูตร ปัญหาในการใช้หลักสูตร การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ การรู้จักใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. การนิเทศ คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้นิเทศจะต้องยอมรับนับถือบุคคลอื่น มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น มีความซื่อตรงต่อหน้าที่และให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่คนอื่น

6. การนิเทศมุ่งเพื่อส่งเสริมบำรุงขวัญของครูให้สูงขึ้น สัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับขวัญของครูที่ให้ ขวัญกำลังใจของครูดีการเรียนของนักเรียนจะดีตามไปด้วย

7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นิเทศจะต้องศึกษาและวางแผนเพื่อทราบความต้องการและปัญหาในชุมชน เร่งเร้าครูสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นและนำมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้นำชุมชนได้มีโอกาสร่วมวางแผนปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน

นิเวศน์ คิคยาว (2542 : 27) ได้สรุปหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนเน้นที่กระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ ขณะเดียวกันก็มุ่งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การช่วยและส่งเสริมความคิดอย่างเสรีให้แก่ครูในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาของตนเองให้สามารถนำตนเองได้ แทนที่คอยแต่จะรับคำแนะนำช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

เขาวพา เคชะคุปต์ (2542 : 134 - 135) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผู้เกี่ยวข้องน่าจะต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภาระที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบและมีส่วนรับรู้ต่อความก้าวหน้าของครูใน โรงเรียนที่มีผลต่อเนื่องจาก โรงเรียน
2. ต้องทำงานร่วมกันและใช้วิธีการประชาธิปไตยกับการดำเนินงาน
3. ต้องเริ่มต้นด้วยการรู้สภาพปัญหาที่แท้จริง แล้วกำหนดแผนหรือแนวทางในการแก้ปัญหา นั้น ๆ
4. มุ่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ไม่ใช่การจับผิดจึงต้องพยายามให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินงานให้เป็นไปตามอุดมการณ์
5. บุคลากรในโรงเรียนต้องยอมรับความจริงว่า ไม่มีใครจะมีความสามารถหรือเชี่ยวชาญไปทุกอย่าง
6. มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 16-17) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้ชำนาญการ ครูผู้ร่วมนิเทศ ครูแกนนำ ดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ โดยส่วนรวม ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา ใช้หลักการต่อไปนี้

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้
2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้าง ยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผลและปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละบุคคล เปิด โอกาสให้ได้แสดงออก และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. หลักการปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน และผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. หลักการปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานทุกครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 202 - 203) ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารต้องถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบโดยตรงซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในการที่จะช่วยกันแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2544 : 227) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้น ได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึภาคภูมิใจในอาชีพเป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2546 : 15) ได้สรุปหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ คือ มีการทำงานเป็นระบบและขั้นตอน โดยตั้งอยู่บนหลักการแห่งความเป็นประชาธิปไตย มีเหตุมีผล และมีจุดหมายที่แน่นอน โดยอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

อำพร ศรีประทุม (2546 : 30) สรุปไว้ว่า หลักการนิเทศภายในโรงเรียนต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ที่ผู้นิเทศต้องใช้หลักประสานสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในการวางแผน และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อันจะทำให้งานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนหลักการจัดการนิเทศภายใน ของกรรทอง จิรเดชากุล (2550 : 5) ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1. การดำเนินการนิเทศ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา
3. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาครูและนักเรียน

นอกจากนั้น กมล ภูประเสริฐ (2547 : 13-14) ยังกล่าวถึงการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาร่วมกัน ทุกคนจึงร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน
2. การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิด ความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ไปประชุม อบรม สัมมนาปฏิบัติการณ์ในระดับต่างๆ การสาธิตรูปแบบการสอนเพื่อช่วยกันหาข้อบกพร่อง และปรับปรุง ให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกันการประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง เป็นต้น
3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ
4. การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน โรงเรียนมีหลักการนิเทศที่สำคัญที่จะต้องมีผู้ดำเนินการ ซึ่งในการดำเนินการนั้น ต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูและโรงเรียน มีการร่วมมือกันวางแผนการแก้ปัญหา อย่างเป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นการเสริมสร้างกำลังใจ ช่วยเหลือกันของบุคลากรในโรงเรียน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษา เดิมที่เป็นหน้าที่โดยตรงของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นบุคลากรที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา ส่งผลให้การพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ได้ผลเท่าที่ควรศึกษานิเทศก์ไม่สามารถติดตามให้การนิเทศอย่างสม่ำเสมอตามสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่พบในการนิเทศการศึกษามีดังนี้ (สัจด์ อุทรานันท์. 2530 : 108)

1. การเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา
2. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของหลักสูตร
3. ความเชือยชา ความนิ่งเฉย และการขาดความสนใจของครู
4. วิทยาการ สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป
5. การขาดประสบการณ์ของครูใหม่ หรือครูเก่าที่ก้าวไม่ทันต่อเทคนิคและวิธีการสอน

ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ชารี มณีศรี (2542 : 12) ได้สรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. ปัญหาหลักมี 2 ประเด็น คือ การนิเทศไม่ทั่วถึงและการนิเทศไม่มีคุณภาพเนื่องจากการเพิ่มของจำนวนครู โรงเรียน และจำนวนศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในเพื่อ โรงเรียนจะสามารถพัฒนาการนิเทศของตนเองอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่งผลให้สภาพการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ เปลี่ยนตามไปด้วย ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยไม่หวังพึ่งหรือรอคอยการพัฒนาจากผู้อื่น การปรับตัว การพัฒนาตนเอง ทั้งตนเองของบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก
3. สภาพและข้อจำกัดของแต่ละโรงเรียนต่างกัน ดังนั้นการปรับปรุงงานวิชาการ โดยคนภายในซึ่งรู้เรื่องดีที่สุดกว่าคนภายนอก ย่อมจะทำให้การพัฒนาการนิเทศภายในเป็นไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4. การยอมรับ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายใน เพราะบุคคลในโรงเรียนสามารถที่จะคัดเลือกผู้นิเทศที่ทุกคนยอมรับได้ จึงทำให้การนิเทศภายในดำเนินไปอย่างราบรื่น

5. ปัญหาตัวเร่งที่สำคัญ เช่น ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอนที่เปลี่ยนไป สื่ออุปกรณ์การสอน การประเมินผลและสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 215) ได้รวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยที่ทำโดยนิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปี 2535- 2542 ทำให้ทราบว่าสภาพปัญหาในการจัดนิเทศการศึกษา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายการนิเทศ การศึกษาไม่ตรงกัน กรอบแผนงานไม่ชัดเจน ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่อง และขาดการติดตามประเมินผล อย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ประดิษฐ์ พงษ์ (2542 : 118-124) ซึ่งได้ศึกษาถึงความต้องการการนิเทศ การศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความต้องการการนิเทศการศึกษาของข้าราชการครูโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพการนิเทศการศึกษาที่ผ่านมาขาดประสิทธิภาพ ไม่ทั่วถึง และไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ข้าราชการครูได้ และข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความต้องการการนิเทศการศึกษาทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ในระดับมากไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ กรองทอง จิระกุล (2550 : 10) ได้กล่าวถึงสภาพความล้มเหลวของการนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้

1. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญของการนิเทศภายใน โรงเรียนโลกทัศน์แคบไม่สามารถสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นได้ อาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น ขาดความรู้ ความสามารถและขาดทักษะ มีเจตคติเชิงลบต่อการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ครูในโรงเรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบต่อการพัฒนางาน ขาดความร่วมมือในองค์กร เกิดความแตกแยกไม่มีความสามัคคีในหมู่คณะ
3. เกิดภาวะการณ์ขาดแคลนปัจจัยเสริมสร้างการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน เช่น สื่อไม่พร้อม เครื่องมือไม่มีหรือไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง
4. ขาดความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
5. แนวโน้มของการพัฒนาต่ำลง ไม่เกิดผลผลิตตามที่คาดหวัง

นักการศึกษาหลายท่านได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหาปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน โดยหารูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินงานนิเทศภายใน และหาคำตอบอื่นๆ มากมาย คำตอบที่ได้ในแต่ละพื้นที่ก็จะมีคล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้าง ดังเช่น

เกรียงเลิศ ติรธรรมเจริญ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์ มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร การนิเทศ ด้านระบบข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการวางแผนงานนิเทศ ด้านการปฏิบัติงานนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรายคู่ ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน พบปัญหาดังนี้คือ ขาดบุคลากรที่จะทำการนิเทศ ผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาในการนิเทศ นิเทศไม่ต่อเนื่อง ผู้นิเทศไม่เข้าใจในเรื่องการนิเทศ ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดการวางแผน และการเตรียมการที่ดี ขาดสื่อและเครื่องมือในการปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลในการนิเทศ ข้อเสนอแนะ คือ ควรกำหนดหน้าที่ผู้นิเทศให้ชัดเจนและลดงานด้านอื่นให้น้อยลงผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการประชุมวางแผนการนิเทศร่วมกัน และควรจัดการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สกลไศ ศรีสวัสดิ์ (2546 : 113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนครบทั้ง 5 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ปัญหาที่พบ คือ ครูผู้สอนบางคนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสอนที่ใช้อยู่ให้ดีขึ้น
2. ด้านการพัฒนาบุคลากร ปัญหาที่พบคือ ครูขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ในการคัดแปลงวัสดุท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการด้านต่างๆ
5. ด้านการประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมกรรมการสอนของครู ปัญหาที่พบคือ ครูประเมินผลไม่เข้าวัตถุประสงค์ของการการสอน

คมศักดิ์ อินโน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนชุมชนบ้านสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. การพัฒนากระบวนการสังเกตการณ์สอน โดยเกิดเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละรายงาน และส่งเสริมให้มีการสังเกตการณ์สอนตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. การพัฒนากระบวนการตรวจแผนการสอน ทำให้ทราบข้อดี ข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการเตรียมการสอนที่ดีขึ้น
3. การพัฒนากระบวนการตรวจสอบการสอน ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะจัดทำสื่อการสอนมากขึ้น เพราะได้รับการกระตุ้นจากเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารโรงเรียน เป็นการช่วยให้กระบวนการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทุกด้าน ผลจากการศึกษาค้นคว้าชี้ให้เห็นว่าในภาวะปัจจุบันการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่ และพัฒนากระบวนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคลากรให้พัฒนาคุณลักษณะการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้

ยุทธนา คำกระ (2546 : 114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนเขตการศึกษา 4 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในเรื่อง การประสานงานและอำนวยความสะดวกในการนำหลักสูตรใช้ด้านการจัดการเรียนการสอนในเรื่อง การส่งเสริมครูให้ครูศึกษาหลักสูตร แบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการสร้างกิจกรรม เพื่อให้ครูมีความกระตือรือร้น ด้านการวัดและการประเมินผลในเรื่องการสนับสนุนให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงเทคนิคการสอน ส่วนปัญหาที่พบคือ ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร ไม่มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ไม่มีการแนะนำแหล่งวิชาการแก่ครูและการเก็บบันทึกผลการประเมินไม่เป็นระเบียบ

ปริญดา หงส์คำเนิน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาทางด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

1. ด้านจำนวนบุคลากรที่จะแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน
2. ด้านความรับผิดชอบในการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ของคณะกรรมการการนิเทศภายในโรงเรียน
3. ด้านขอบเขตของงานนิเทศภายในโรงเรียน งานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

4. ด้านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ และได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดหาบุคลากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภายในสถานศึกษา ยุทธศาสตร์การทำวิจัยในชั้นเรียน

จุรี บุญเพ็ง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านคลองกะโบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านคลองกะโบน ใช้รูปแบบการนิเทศแบบประชาธิปไตย (Supervision as Democratic) มี 5 ด้าน ได้แก่

1. ความต้องการการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
2. การวางแผนการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
3. การดำเนินการปฏิบัติงานการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
4. การประเมินผลการดำเนินงานและผลผลิตการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
5. การปรับปรุงแก้ไขการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน

ณรงค์ศักดิ์ ไชยชมพู (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมมีการปฏิบัติระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละชั้นตอนพบว่า ชั้นตอนที่มีการปฏิบัติระดับมาก คือ ชั้นตอนการวางแผนและกำหนดทางเลือก มีการปฏิบัติระดับปานกลางคือ ชั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ชั้นตอนการสื่อสารและเครื่องมือการนิเทศภายใน ชั้นตอนการประเมินผลและรายงาน และชั้นตอนการปฏิบัติงานนิเทศภายใน เมื่อพิจารณารายกิจกรรม พบว่ากิจกรรมการนิเทศที่มีการปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมอื่นคือ การประชุมปรึกษาหารือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ปัญหาการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบและชัดเจน ครูผู้สอนกับผู้ดำเนินการนิเทศไม่ได้วางแผนการนิเทศร่วมกัน ขาดงบประมาณในการสร้างสื่อเครื่องมือ การนิเทศภายในผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่องและไม่มีการรายงานผลการนิเทศให้ทราบอย่างชัดเจนสำหรับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชนได้แก่ ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการอย่างเป็นระบบ ควรมีการวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบควรสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายใน ให้มีความทันสมัยเหมาะสมและเพียงพอ ควรมีการประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศก่อนเข้าทำการนิเทศและควรมีการประเมินผล รายงานผลการนิเทศให้ทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน

ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพความต้องการด้านต่าง ๆ ของการนิเทศภายใน ยังมีการศึกษาในเรื่องความต้องการรูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสม ดังนี้

ศุภชัย บุญสิทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการรูปแบบและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า สภาพ และปัญหาการใช้รูปแบบนิเทศโดยรวมรายรูปแบบ และสภาพปัญหาการใช้กระบวนการนิเทศ โดยรวมและรายขั้นตอน อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความต้องการรูปแบบโดยรวมและรายรูปแบบและความต้องการกระบวนการนิเทศ โดยรวมและรายขั้นตอน อยู่ในระดับมาก สำหรับความต้องการการนิเทศโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระดับสภาพ ปัญหา และความต้องการรูปแบบนิเทศตามขนาดโรงเรียน พบว่า สภาพการปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง และความต้องการรูปแบบนิเทศโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ สำหรับกระบวนการนิเทศ สภาพ ปัญหา และความต้องการกระบวนการนิเทศทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

สมพงษ์ นิยมลักษณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอท่าตะโก มีปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตร ไปใช้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านสื่อและนวัตกรรม และด้านการจัดการเรียนการสอน และรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนเขตอำเภอท่าตะโก มีดังนี้ 1) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศ 3) จัดทำแผนนิเทศภายใน 4) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน 5) ปฏิบัติตามแผน 6) ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน 7) สรุปรายงานผลการวิเคราะห์ผลการประเมิน 8) กำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของต่างประเทศที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศการศึกษา ซึ่ง เวิน (Wayne.1980 : 41 อ้างถึงใน วรณพร สุขอนันต์. 2550 : 22) ได้สรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการนิเทศการศึกษา ที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่น้อยมากในด้านหลักสูตรและการสอน การแนะแนว งานบริหาร และงานวิชาการ ตลอดจนงานด้านนิเทศการศึกษาเพราะครูถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ ส่วนสภาพปัญหาที่พบในผู้บริหาร คือ งานเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ขาดด้านการส่งเสริมการใช้สื่อ เครื่องมือ และนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการนิเทศการศึกษา และในทำนองเดียวกันในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการนิเทศการศึกษา ยังพบว่ามีคำตอบอื่นๆ อีก

ดั่งเช่น เมโลน (Malone. 1994: 356-362) ได้ทำการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกัน กับฟอร์ด (Ford. 1996: 25-39) ได้สรุปผลการวิจัยว่า สภาพปัญหาจากการจัดการนิเทศการศึกษา เกิดจากผู้บริหารสภาพการศึกษามีการนิเทศ โดยการออกแบบเขียนชั้นเรียน เพื่อสังเกตการณ์เรียน การสอนน้อยและในการจัดประชุมครูก็น้อยเช่นกัน ซึ่งแสดงว่าขาดการเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ ขาดการตรวจตรา ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

กวินน์ (Gwynn. 1974: 385-452) ได้สรุปว่า ผู้ที่มีหน้าที่นิเทศการศึกษาควรอุทิศตน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการวางโครงการสอนไปได้อย่างได้ผลดี และ ควรให้ความช่วยเหลือ ในการแก้ปัญหาของครูนอกจากนั้นควรปรับปรุงหลักสูตร การสร้างหน่วยการสอนและการจัดหา อุปกรณ์การสอนที่เป็นความต้องการที่มีอยู่ในระดับสูง มีความสอดคล้องกับ

แดเนียล (Daniel. 1975: 694-695) ที่กล่าวไว้ว่าการให้บริการและให้ความช่วยเหลือครู ต้องมาก่อนการพบปะกับผู้นิเทศการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและครูยังให้ความสำคัญอย่างมากในเรื่องที่จะให้ผู้นิเทศการศึกษาช่วยสร้าง บรรยากาศในการเรียนการสอนอีกด้วย

นอกจากนี้ บัลลิส (Bullis. 1980: Abstract) ได้ทำการศึกษาความรับผิดชอบและ ขอบข่ายของงานพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การแนะแนว งานบริหารและ งานวิชาการตลอดการนิเทศการศึกษา ผู้ที่ต้องรับผิดชอบมากคือ ครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ ส่วน ครูผู้สอนทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนนี้น้อย ซึ่งแสดงว่าสภาพปัญหาการจัดการงานนิเทศการศึกษา เกิดขึ้นเนื่องจากครูผู้สอนมีความเข้าใจว่าในเรื่องของการจัดหลักสูตร การกำหนดแนวทางปฏิบัติใน งานต่าง ๆ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร ไม่ใช่หน้าที่ของครูจึงไม่ความสำคัญเท่าที่ควร ส่งผลให้งานไม่ประสบผลสำเร็จ จากสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดนิเทศการศึกษาดังกล่าว

สอดคล้องกับเวน (Wayne. 1980: Abstract) ซึ่งพบนอกเหนือจากที่กล่าวมา แล้วข้างต้น ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มีอันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานหลักสูตร การสอน งานแนะแนว งานบริหาร งานวิชาการและงานนิเทศการศึกษา ผู้ที่ต้องรับผิดชอบมากที่สุดก็คือ ครูใหญ่ ส่วนครูผู้สอนจะรับผิดชอบน้อย ซึ่งสาเหตุที่เกิดขึ้นเนื่องมาจาก

1. บุคลากรยังขาดการปฏิบัติงานจริงจัง ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ ต้องการ
2. ผู้บริหารขาดการเตรียมการที่ดีในการวางแผนก่อนดำเนินการนิเทศการศึกษา
3. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบหลักสูตร ขาดการบำรุงรักษาจัดเก็บที่ดี ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสร้างสื่อและเครื่องมือทางการนิเทศ

4. การปฏิบัติการณ์เทศ ครู อาจารย์ไม่เข้าใจหลักการและระบบการนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศไม่มีเวลาดำเนินการ เนื่องจากมีภารกิจอื่นมาก การปฏิบัติการณ์เทศไม่เป็นไปตามกำหนด และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการนิเทศการศึกษา มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เช่น บุคลากรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ขาดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ ขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ขาดความศรัทธาต่อผู้นิเทศ ครูผู้สอนไม่ยอมรับการนิเทศ ครูไม่ค้นคว้าข้อมูล เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจน ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการนิเทศ

แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในที่จะเกิดคุณค่าหรือประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาและปรับปรุงการเรียน การสอนอย่างแท้จริงนั้น ต้องกระทำอย่างเป็นขั้นตอนหรือเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน นั่นคือ ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน หรือกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง ซึ่งซารี มณีศรี (2538 : 202) ได้กล่าวถึงแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญเป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้าน กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศและกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กัน ไปอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าชั้น คุณลักษณะต่างๆตามเกณฑ์ มาตรฐาน เป็นต้น การสำรวจความต้องการของครู การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความ ต้องการการวิเคราะห์เหตุปัญห การจัดลำดับ กำหนดทางเลือก การแก้ปัญหา และดำเนินการ ตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน นำเอาทางเลือกตามขั้นที่ 1 มากำหนดรายละเอียด ของกิจกรรม โดยเขียนเป็น โครงการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผู้รับผิดชอบ โครงการ แผนดำเนินงาน ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ การประเมินผล และผลที่ คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการณ์เทศ เป็นขั้นลงมือทำตาม โครงการนิเทศที่กำหนดหลัก โดย ดำเนินถึงหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ และเครื่องมือนิเทศ การเตรียมความพร้อม สร้าง ความเข้าใจ รวมทั้งการเสริมแรงให้กำลังใจช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล ตรวจสอบผลการดำเนินการนิเทศตาม โครงการที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ประเมินความคิดเห็น กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน รวมผล

การประเมินข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 270-274) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศ เป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก่อนที่ผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ สภาพปัจจุบันนั้นเป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนความต้องการหมายถึงจุดสูงสุดท้ายที่ความต้องการจะไปถึงสภาพที่คาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้นเมื่อได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการการนิเทศแล้วก็จะให้วางแผนและจัด โครงการนิเทศต่อไป

ขั้นที่ 2 การวางแผนและการจัด โครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง วิธีที่อาศัยหลักการและเหตุผลและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาว่ามีความต้องการการนิเทศในด้านใดบ้าง และนำมาจัดเป็นแผนและโครงการต่อไป ในการวางแผนยังกำหนดวิธีการว่าจะทำอย่างไร โดยกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงานนิเทศเป็นการนำแผนการนำแผนงานหรือโครงการ ไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และทำอย่างไร จึงทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพเป็นความจำเป็นสำหรับการทำงานนิเทศจัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจและทำให้การนิเทศทั้งหมดนั้น ได้ผล

2. การปฏิบัติงานประกอบไปด้วยการปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายคือผู้รับการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ และผู้บริหารเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

3. การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่าย บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติไปพร้อมๆ กับการทำงานจึงจะได้ผล

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการประเมินผลเป็นระบบมี 3 ส่วน คือ

1. การประเมินผลที่บังจัญนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียน เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนรวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน

2. การประเมินผลที่กระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินการตามโครงการเพื่อการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินการตาม โครงการแล้ว พิจารณาผลที่ได้รับจากโครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ส่วนส่งค อุทรานันท์ (2530 : 84-87) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการนิเทศการศึกษา ภายในที่เหมาะสมกับสภาพการทำงานในสังคมไทยไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการ ประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการ ความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศรวมทั้ง วางแผนเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศที่จัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำเป็น ขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่ จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ขั้นนี้จำเป็นทุกครั้งที่สำหรับการเริ่มการ นิเทศที่จัดขึ้นใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และก็มีควมจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปอย่าง ไม่ได้ผลหรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นต้องการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง อีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงานประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะคือ

1) การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงปฏิบัติงานตาม ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการดำเนินการในขั้นที่ 2

2) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและ ควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง

3) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้การสนับสนุนในเรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือใช้ต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ ขั้นนี้เป็นการเสริมแรงผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการ นิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจจะดำเนินการในลักษณะที่ ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติวนได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

ขั้นที่ 5 ประเมินผลผลิตและกระบวนการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการ ประเมินผลงานและประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจาก ประเมินผลการนิเทศได้พบว่า มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้การดำเนินงานไม่ ได้ผลก็สมควรจะทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งมีคุณภาพไม่ถึงขั้น อาจทำให้ เกิดความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 37) ได้ระบุว่าระดับโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีแนวทางในการนิเทศ ติดตาม กำกับ ที่มุ่งให้เกิดผลต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ดังนี้

1. วางแผนโครงการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ
2. ดำเนินการนิเทศภายในตามแผน/โครงการนิเทศโดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับงานและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมออย่างทั่วถึง
3. ติดตาม กำกับ การจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
4. ประเมินผลการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายใน และการจัดการศึกษาของโรงเรียน จัดทำรายงานผลการนิเทศภายใน เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาของนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนแล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่แสดงภาพปลายทาง หรือสภาพความสำเร็จของงาน โครงการ ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลที่แสดงภาพความสำเร็จของงานหรือดีกว่า/สูงกว่า แสดงว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แต่จะต้องเพิ่มความคาดหวังเพื่อพัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูล แสดงภาพความสำเร็จของงานหรือด้อยกว่าแสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาดำเนินการ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยเพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา เป็นการวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นและองค์ประกอบ ที่ส่งผลต่อภาพความสำเร็จของงานเพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาและประเมินแนวทางเพื่อที่จะพัฒนา ซึ่งจะเลือกจุดที่พัฒนาได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ การนิเทศภายในประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การหาแนวทางเลือกในการพัฒนาเป็นการพิจารณาเลือกกลยุทธ์ ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้หรือมีโอกาส ที่จะประสบ ความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงถึงจุดที่จะพัฒนาและความพร้อมหรือข้อจำกัด ของหน่วยงาน

ขั้นที่ 4 การลงมือปฏิบัติเป็นการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการ และกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการตามขั้นตอน

ขั้นที่ 5 การติดตามประเมินผลและปรับปรุง เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศผลที่ได้ระหว่างดำเนินการและเมื่อเสร็จสิ้น การดำเนินการ ตามแผนนิเทศข้อมูลที่

ได้นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของงาน หากพบว่ายังไม่เป็นไปตามสภาพความสำเร็จ กำหนดไว้ก็ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหนอย่างไร และหาวิธีการพัฒนาได้ดีขึ้น หรือหากพบว่าการดำเนินการตามแผนนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้ แต่จากการดำเนินการพบว่ามีวิธีการที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

ขั้นที่ 6 การเผยแพร่ ขยายผล จากการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผลที่ได้ คือการบรรลุผลในการพัฒนา หรือนวัตกรรม ที่พร้อมจะเผยแพร่ขยายผลต่อไปการเผยแพร่ขยายผลดำเนินการ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กรองทอง จิระเชษฐกุล (2550 : 11-48) ที่ได้เสนอแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้กิจกรรม นิเทศภายใน ด้วยดวงใจห้าประการ โดยสรุปดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการและประเมินความจำเป็นในการพัฒนา
 - 1.1 วิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา
 - 1.2 ประเมินความจำเป็นในการพัฒนา
2. วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อย เพื่อกำหนดจุดพัฒนา
 - 2.1 วิเคราะห์ผลที่ได้จากข้อมูลความต้องการในการพัฒนาของครู
 - 2.2 กำหนดจุดที่จะต้องพัฒนา
3. หาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียน ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่จะต้องนำข้อมูลจากข้อ 3 มานำเนนการ ดังนี้
 - 4.1 กำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเป็นกิจกรรม
 - 4.2 จัดทำแผนนิเทศ
 - 4.3 ปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศ
5. รายงานผลการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

สรุปได้ว่า แนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้นิเทศภายในที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน โดยเริ่มจากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ปัญหาอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน เมื่อได้มีการวางแผนเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เป็นขั้นของการหาวิธีการที่จะนิเทศรวมถึงการสร้างเครื่องมือสื่อที่เหมาะสม จากนั้นก็เป็นการลงมือ

ปฏิบัติการนิเทศตามแผนที่วางไว้ โดยใช้วิธีการ สื่อและเครื่องมือที่จัดเตรียมไว้ ในขั้นสุดท้ายก็เป็นขั้นของการประเมินผลการปฏิบัตินิเทศ เพื่อให้ทราบว่าสภาพก่อนการนิเทศ และหลังการนิเทศแตกต่างกันอย่างไร การประเมินการปฏิบัติการนิเทศจะเป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จะเป็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ครู และนักเรียน สำหรับการวางแผน ปฏิบัติการนิเทศในครั้งต่อไป

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โดยยึดหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน 4 ขั้นตอน คือ

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. ด้านการวางแผน
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
4. ด้านการประเมินผล

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เป็นกระการขั้นแรกในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร อะไรคือปัญหาและความต้องการขั้นตอนนี้อาจกล่าว ได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเป็นพื้นฐานการวางแผนการนิเทศ ผลการศึกษาในขั้นนี้จะได้ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของโรงเรียน สภาพการปฏิบัติงานแสดงให้เห็นถึงปัญหาสำคัญของระบบงานและแสดงให้เห็นถึงความพร้อมความสามารถของโรงเรียนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น เปรียบเทียบกับความคาดหวังนั้นคือ การแสดงถึงความต้องการในอนาคตของโรงเรียนนั่นเอง ดังที่

ประวิทย์ เนียรศิริ (2546 : 6) ให้คำนิยามว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคข้อขัดข้องอันเกิดจากการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนักเรียน และ

มณเฑียร เศษจินดา (2546 : 6) ได้อธิบายว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่างๆ ที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่สามารถบริหารงานนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เป็นไปในอนาคตที่มีทำที่ว่าจะไม่ตรงสภาพที่ต้องการที่จะให้เป็น ไปหรือมีขึ้น ขณะเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 11-14) ได้กล่าวไว้ในเอกสารกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา โครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่าสภาพปัจจุบันหมายถึง สภาพความเป็นจริงที่กำลังเป็นอยู่หรือผลของการดำเนินงานในขณะนั้น สภาพปัญหาหมายถึง การดำเนินการหรือผลผลิตหน่วยงานปฏิบัติได้ในปัจจุบันยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องการหรือระดับมาตรฐานที่กำหนด สภาพปัญหาจะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์ความต้องการความต้องการหมายถึง สิ่งที่ยังปรารถนาหรือสิ่งที่คาดหวังวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้สำหรับขั้นตอนในการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ งาน โครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 13-14) เสนอว่าควรดำเนินการดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและผู้นิเทศ จำนวน 5-7 คน คณะทำงานนั้นมีหน้าที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

1.1 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศในภารกิจที่เป็นผลการจัดการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และสภาพการกำกับติดตามและนิเทศให้ครบทั้ง 3 ลักษณะ คือ ทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้สามารถมองเห็นสภาพปัจจุบันของงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน

1.2 ประมวลและกำหนดเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานของงานแต่ละภารกิจให้ครบถ้วน เพื่อสามารถกำหนดประเด็นปัญหาหรือความต้องการได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานของงานแต่ละภารกิจ เป็นขั้นตอนที่วิเคราะห์หาดัชนี ซึ่งจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความรุนแรงของปัญหาแต่ละด้านว่ามีมากน้อยเพียงใดสำหรับเป็นข้อมูลที่จะใช้เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา

3. กำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ ควรประกอบด้วยเนื้อหาสาระและรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดฉะนั้น โครงสร้างของปัญหาควรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เรื่องของปัญหา สภาพตัวบ่งชี้ตัวปัญหาและพื้นที่ที่เป็นปัญหา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนร้อยละ 48 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่พึงประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ร้อยละ 2

4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เมื่อคณะทำงานในแต่ละหน่วยได้ประเด็นปัญหาจากจากขั้นที่ 3 แล้ว หากปัญหาเหล่านั้นมีเป็นจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เวลา งบประมาณ กำลังคนในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาควรพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.1 เป็นปัญหาที่แท้จริง
- 4.2 มีความจำเป็นเร่งด่วน
- 4.3 ความรุนแรงของปัญหา
- 4.4 มีผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ

5. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสาเหตุที่แท้จริง กล่าวคือนำปัญหาแต่ละปัญหาซึ่งจัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว ในขั้นที่ 4 มาวิเคราะห์หาสาเหตุ อาจวิเคราะห์โดยอาศัยแผนภูมิแกงปลาเพื่อหาสาเหตุใหญ่และสาเหตุย่อยๆ ของแต่ละปัญหา ซึ่งมีวิธีดังนี้

5.1 การประชุมระดมความคิด เพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาทั้งสาเหตุใหญ่และสาเหตุย่อย

5.2 หาวิธีแก้ปัญหาจากสาเหตุที่แท้จริงในขั้นตอนที่ 6 ต่อไป

6. กำหนดวิธีแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก การกำหนดวิธีแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก จะดำเนินการ ได้ก็ต่อเมื่อได้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่แน่นอนชัดเจนแล้ว การให้ผู้ร่วมงานช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ไขและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติงาน จะเป็นเรื่องดีเพราะจะทำให้เกิดความยอมรับและร่วมมือกันนำแนวทางที่กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัติด้วยความเต็มใจการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาและกำหนดทางเลือก อาจใช้ตารางวิเคราะห์เพื่อให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ แต่ละส่วนให้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคควรดำเนินการภายในเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่หน่วยงานมีอยู่ เป็นวิธีการประหยัดเป็นไปได้ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

7. ประมวลทางเลือกที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 6 โดยพิจารณาจากทางเลือกเป็นกลุ่มเช่นกลุ่มของปัจจัย กลุ่มของกระบวนการ เพื่อสะดวกในการนำไปวางแผนต่อไป

ส่วนวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 68) ได้กล่าวว่าวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมี 4 ขั้นตอน

1. สำรวจสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของโรงเรียน
2. ตรวจสอบข้อมูลให้เด่นชัด
3. หารามาตรฐาน และคุณค่าของข้อมูล
4. บันทึกรายการความต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าสภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันหรือดำเนินการอยู่ในขณะนั้น ปัญหาหมายถึง ผลที่ปรากฏซึ่งไม่เป็นไปตามคาดหวังหรือสิ่งที่พึงปรารถนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

2. ด้านการวางแผน

การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีแบบแผนจากจุดเริ่มต้น จนจุดสุดท้าย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าการปฏิบัติงานทุกอย่างถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพจะต้องมีแผนการดำเนินงานที่วางไว้อย่าง รัดกุม สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ในด้านการพร้อม ทรัพยากร การยอมรับของผู้ปฏิบัติงานและผู้รับผลจากแผน ทั้งจะต้องประกอบด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ จึงเข้าใจว่าการวางแผนจะมีผลสำคัญต่อการปฏิบัติงานนิเทศ การศึกษาด้วยการวางแผนและกำหนดทางเลือกเป็นขั้นตอนการนิเทศที่ต่อเนื่องจากการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเป็นการพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติในอนาคตที่ดีที่สุดในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้พยายามให้ความหมายของการวางแผนและการกำหนดทางเลือกไว้ในทัศนะแตกต่างกัน ที่น่าสนใจนำมาศึกษามีดังนี้

คุนทซ์ และไวร์ริช (Koontz and Wehrich. 1982: 62)อธิบายว่าการวางแผนคือ กระบวนการกำหนดความต้องการอย่างฉลาดโดยอาศัยการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักวิชาการ และการประมาณ อย่างรอบคอบ

นอกจากนี้ สจ๊วต อุทธรันท์ (2530: 135) อธิบายว่าการวางแผนเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของงาน คนที่ทำงานตามแผนจะสามารถทำงานได้ราบรื่นเสมือนเคยมีประสบการณ์มาแล้ว หากมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้โดยง่าย

สำหรับการกำหนดทางเลือกนั้น วีรพล สุวรรณันท์ (2530: 7) ได้อธิบายว่าการกำหนดทางเลือกหมายถึง การเลือกหาทางเลือกที่จะแก้สาเหตุที่มีพลังที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด หรือหาชุดของผลงานที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายหรือทางบวกของสาเหตุที่มีพลังที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด เหตุที่ต้องตัดสินใจเนื่องมาจากทางเลือกนั้นก็คือถ้ามีหลาย ๆ ทางเลือกผู้ตัดสินใจก็ต้องเลือกหาทางเลือกที่ดีที่สุด แต่หากมทางเลือกเดียวก็ต้องตัดสินใจว่าจะทำโครงการนั้นหรือไม่ คำว่าดีที่สุดในที่นี้หมายถึงหาพลังของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด ทางเลือกที่มีคุณค่าดีที่สุด ประหยัดที่สุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ส่วน สจ๊วต อุทธรันท์ (2530 : 145) ได้แสดงความคิดเห็นว่าวิธีการกำหนดทางเลือกนั้นควรดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนคือทำการระบุทางเลือกที่สามารถจะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จากนั้นจึงดำเนินการประเมินทางเลือกเหล่านั้นว่าทางเลือกใดมีความเหมาะสมทั้งสามารถจะนำไปสู่เป้าหมายได้ดีที่สุด

จากความหมายของการวางแผนและกำหนดทางเลือกที่นำมากล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การวางแผนและการกำหนดทางเลือกของการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการตัดสินใจล่วงหน้าอย่างมีเหตุผลว่าจะนำทางเลือกใดไปใช้ในการนิเทศเมื่อใด อย่างไร จึงจะเหมาะสมที่สุด เพื่อผลสำเร็จของการให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของครูหนึ่งในการวางแผนและการกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายใน โรงเรียนนั้น

สจ๊วต อุทรานันท์ (2530 : 125-126) ได้เสนอแนะขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ดังนี้

1. เริ่มจากสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน ถ้าหากผู้บริหารหรือผู้นิเทศดำเนินการไปโดยที่ครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องยังไม่ทราบว่า เป็นปัญหาหรือยังไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องกระทำก็มักจะ ไม่ให้ความสำคัญหรือความสนใจในการปฏิบัติ ดังนั้นในการวางแผนงานจึงควรจัดให้มีการประชุมชี้แจง ประชุมระดมความคิดเห็น หรือวิธีการอื่นใดก็ได้ให้ครูผู้รับเทศได้รับรู้ว่า ตัวเขาเองเป็นบุคคลหนึ่งที่จะต้องร่วมแก้ปัญหาหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้นกว่าเดิม

2. เมื่อผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศได้รับรู้และยอมรับสภาพปัญหาและความต้องการร่วมกันแล้ว ผู้ดำเนินการนิเทศก็จะเป็นผู้นำในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดจุดประสงค์ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือทางเลือกสำหรับการดำเนินการนิเทศ

3. หลังจากการดำเนินการวางแผนการนิเทศ จนกระทั่งถึงได้แนวทางในการดำเนินงานแล้ว ก็จะต้องจัดสรรบุคลากรและมอบหมายงานให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ จากนั้นจึงให้ความสนใจและคอยเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเหล่านั้น โดยตลอดโครงการ

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารหรือผู้ทำการนิเทศจะต้องวางแผนและกำหนดทางเลือกในการกำหนดทางเลือกในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนซึ่งมีรายละเอียดที่ชัดเจนสะดวกแก่การนำไปปฏิบัติ และในการนำแผนไปปฏิบัติที่ผู้บริหารจะต้องคอยกำกับ ติดตามผล ประเมินผลให้ต่อเนื่อง สัมพันธ์กันตลอดเวลาที่สำคัญบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านการปฏิบัติกรนิเทศ

การปฏิบัติกรนิเทศเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียน ต้องปฏิบัติ หลังจากการวางแผน การสร้างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้วเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือโครงการที่กำหนดไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 17) ได้ให้ทัศนะว่าการปฏิบัติกรนิเทศ เป็นการกำกับ ติดตาม พัฒนาผู้รับการนิเทศให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่รับมอบหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการปฏิบัติกรนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ ขั้นตอนในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

ซึ่งเรื่องนี้ สัจจ อุทรานันท์ (2530 : 127-129) ได้แนะนำเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนไว้โดยสรุปว่า ควรดำเนินการไปตามข้อตกลงที่ได้กระทำร่วมกัน หลังจากการให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศ ก่อนจะลงมือนิเทศต้องวางแผนร่วมกันก่อน เป็นการสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นขณะทำการนิเทศควรเข้าและออกจากห้องเรียนพร้อมกับครูผู้รับการนิเทศ หากพบว่าครูทำการสอนผิดพลาดอย่างทักท้วงในทันที การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นไปด้วยความเที่ยงตรงไม่ลำเอียงและควรนำวิธีการนิเทศที่เหมาะสมมาใช้ในการนิเทศ

สำหรับรายละเอียดการปฏิบัติกรนิเทศภายในโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 27) ได้กล่าวถึงอาจปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศทางตรง เป็นการปฏิบัติด้วยตัวผู้นิเทศเองตามโครงการวางแผนงานหรือวิธีการนิเทศที่เตรียมไว้ และการนิเทศทางอ้อมเป็นการนิเทศโดยใช้สื่อแทนผู้นิเทศ ได้แก่ การส่งข่าวสารการใช้เอกสารหลักสูตร คู่มือครู นิตยสาร รวมทั้งการใช้วิทยากรที่เชี่ยวชาญตามสาขาวิชามาแนะนำช่วยเหลือแทนผู้นิเทศ

จากรายละเอียดของการดำเนินงานในขั้นการปฏิบัติกรนิเทศภายใน ที่นำมากล่าวข้างต้นพอจะสรุปสาระสำคัญว่าการปฏิบัติกรนิเทศภายในเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งในกระบวนการนิเทศ เพราะเป็นขั้นการนำแผนงาน โครงการ ไปสู่การปฏิบัติกรนิเทศอย่างแท้จริง

4. ด้านการประเมินผล

ประเมินผลกรนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการทั้งหมดในการจัดดำเนินการนิเทศ มีความสำคัญซึ่งจะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติกรนิเทศ ได้บรรลุผลเพียงใด ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 25) ได้อธิบายว่าการประเมินผลกรนิเทศ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อตัดสินว่าการปฏิบัติกรนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ส่วนการรายงานผลหมายถึง การสรุปผล การกำกับ ติดตามและนิเทศทุกด้านรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนผู้บังคับบัญชาทราบถึงผลงาน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการ

ปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติการกำกับ ติดตามและนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การประเมินผลการนิเทศเป็นการจัดหา รวบรวมข้อมูลโดยใช้สื่อและเครื่องมือ แล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินคุณค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด การรายงานผลเป็นการสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนและเมื่อสิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ เสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บังคับบัญชาได้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อความช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานต่อไป การที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่เที่ยงตรงนั้นขึ้นอยู่กับหลักการ วิธีการที่ถูกต้องจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่

สัจ จุทรานันท์ (2530 : 130-131) ได้ชี้ถึงหลักการสำคัญของการประเมินผลการนิเทศภายในไว้โดยสรุป คือ การประเมินผลการนิเทศควรเป็นความสำคัญที่ผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยป้อนเข้าตามลำดับ ในส่วนของผลผลิตนั้นให้ประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศโดยตรง และผลที่ได้จากการประเมินควรนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในการปฏิบัติงานนิเทศต่อไป

ในส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 28-29) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินผลของหน่วยงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมงานก่อนปฏิบัติงาน ผู้นิเทศควรตรวจสอบแผนงานหรือโครงการเพื่อให้ความเป็นไปได้และมีความสมบูรณ์ของแผนงานหรือโครงการมากที่สุด
2. ขั้นการเริ่มต้นการปฏิบัติงานโครงการนั้น ผู้นิเทศควรได้มีการตรวจสอบความพร้อมในการที่จะเริ่มโครงการ ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากร การฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและทัศนคติของชุมชน
3. ขั้นระหว่างการดำเนินการหรือปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงาน เน้นหนักด้านบริหารวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานมีจุดมุ่งหมาย แนวดำเนินการและปรัชญาตรงกันหรือไม่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีอุปสรรคขัดข้องกันหรือไม่ การแบ่งงานรับผิดชอบเหมาะสมกับงานเพียงไร สามารถปฏิบัติงานได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ได้หรือไม่
4. ขั้นสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วว่ามีผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไร การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงไรและมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

สรุป กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยตลอด เริ่มจากการศึกษาข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูทุกคนใน

โรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลและประสิทธิภาพสูงสุด จากการศึกษาขั้นตอนในการปฏิบัติการนิเทศตามหลักการ และแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิและ นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน และจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติงานนิเทศทั้งในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาปรากฏว่ามีขั้นตอนนิเทศการศึกษาคล้ายคลึงกัน

โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ที่ครอบคลุมเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ใน จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอประโคนชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอพลับพลาชัย อำเภอกระสังและ อำเภอห้วยราช มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 246 แห่ง และมีโรงเรียนขนาดเล็ก 69 แห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ทางสำนักงานเขตพื้นที่ได้ดำเนินการส่งเสริม พัฒนาและ ให้ความสำคัญและได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำรายงานจากการรายงานผล การดำเนินการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 (2551 : 1-20) ดังนี้

1. สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ประสบกับปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้าน ความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งแต่ละด้านมี รายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

ที่ผ่านมาพบว่า การคมนาคมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ไม่ค่อยสะดวกมากนัก ประชากรอาศัยอยู่ในปัจจุบันลดลง และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการ บริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งมีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่น ๆ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านการเรียนการสอน

ในด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุริรัมย์ เขต 2 พบว่า ครูสาวส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพราะมี ภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติ หลักสูตรและแผนการจัด

การเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย จึงส่งผลกระทบต่อนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย

1.3 ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน

ในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนที่ผ่านมา โดยใช้เกณฑ์การจัดสรรหลาย ๆ เกณฑ์ ซึ่งขนาดของโรงเรียนก็เป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรร เนื่องจากมีการคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูรรัมย์ เขต 2 ได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเรียนเก่า ชำรุดทรุดโทรม โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียนได้มากนัก ประกอบกับผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และจึงทำให้นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความยากจนตามไปด้วย

1.4 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ตาม แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และหากกล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เกือบจะกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก หรือไม่มีเลย ในบางพื้นที่ผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจนและไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร

2. สภาพความสำเร็จ

จากผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูรรัมย์ เขต 2 ที่ผ่านมา พบว่า มีหลายกิจกรรมที่เกิดผลดีมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น

- 2.1 การพัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอน
- 2.2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 2.3 การจัดหาวิทยากรภายนอก
- 2.4 การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ธุรการ
- 2.5 การดูแลเรื่องการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียน
- 2.6 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

3. เป้าประสงค์

แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีเป้าประสงค์ที่จะวางระบบการวางแผนและบริหารจัดการ เพื่อจำกัดจำนวน โรงเรียนขนาดเล็กให้ดำรงอยู่เฉพาะที่มีความจำเป็นและสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

3.1 เพื่อพัฒนาระบบวางแผน โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในสภาพที่หลากหลาย โดยการประกัน โอกาสและคุณภาพทางการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

3.2 เพื่อพัฒนาระบบบริหาร ระบบการเรียนการสอน มาตรฐานอัตรากำลังและมาตรฐานโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาโรงเรียน

4. เป้าหมาย

แผนยุทธศาสตร์จะมีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี คือ ปีพ.ศ. 2551-2553 โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาระบบวางแผน ระบบบริหารจัดการ ระบบการเรียนการสอนและการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และมีโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 69 โรงเรียนเข้าร่วมดำเนินการ

5. แผนยุทธศาสตร์โรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ : โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เชื้อต่อการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

เป้าหมาย : โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เชื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ตัวชี้วัด : ร้อยละ 100 ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เชื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

แนวทาง/มาตรการ

- 1) พัฒนาระบบการวางแผนการจัดตั้งและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
- 3) สร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย : โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัด : ร้อยละ 100 ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทาง/มาตรการ

- 1) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) พัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน
- 3) ผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน
- 4) นิเทศ ติดตาม กำกับ โรงเรียนขนาดเล็กอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- 5) วิจัยและพัฒนาสื่อ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอ ตามมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย : โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนมีมีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอ ตามมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัด : ร้อยละ 100 ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอ ตามมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทาง/มาตรการ

- 1) จัดทำมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็กด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์
- 2) ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3) จัดอัตราค่าจ้างครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอตามเกณฑ์
- 4) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้บุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันทางสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

เป้าหมาย : โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันทางสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

ตัวชี้วัด : ร้อยละ 100 ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดได้รับความช่วยเหลือจาก บุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันทางสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

แนวทาง/มาตรการ

- 1) พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีศักยภาพ
- 2) สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง
- 3) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน
- 4) เตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมให้กับบุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันทางสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

5) วิจัย และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

สรุปยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 คือ 1) พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ 2) พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 3) เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาระดับพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายในการพัฒนาระบบวางแผน ระบบบริหารจัดการ ระบบการเรียนการสอนและการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเต็มที่ โดยใช้กระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนขนาดเล็กอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง เพื่อการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก ในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานนิเทศภายใน และหาคำตอบอื่นๆ มากมาย ซึ่งคำตอบที่ได้ในแต่ละพื้นที่ก็จะมีคล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันออกไปบ้าง ดังเช่น

บำเพ็ญ อินทร์โสสม (2545 : 205) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนด้านการชี้แจงความหมายของการนิเทศ ความสำคัญและความจำเป็น หลักการนิเทศภายในโรงเรียน วัตถุประสงค์ และประเมินตามข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการนิเทศภายใน โรงเรียนในระดับมากที่สุดทุกรายการ ส่วนด้านการจัดองค์กรในโรงเรียน การกำหนดบทบาทขององค์กร การดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ และกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ในระดับมากที่สุดทุกรายการ และได้นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ความรู้พื้นฐานและวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน 2) โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน 3) กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย ขั้นตอนตามกระบวนการและกิจกรรมการนิเทศ และ 4) ข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน

เสมา วงษา (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นกระบวนการ ในการนิเทศในการศึกษาภายในโรงเรียนมีขั้นตอนสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การวางแผนนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหา การกำหนดกิจกรรมนิเทศภายใน 2) การจัดองค์กรนิเทศภายในประกอบด้วย การจัดโครงสร้างขององค์กรนิเทศภายในการกำหนดและแต่งตั้งบุคคลรับผิดชอบการกำหนด บทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในและประสานงานภายในองค์กร 3) การปฏิบัติ การนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการก่อนการนิเทศภายในการปฏิบัติการนิเทศภายใน การควบคุมกำกับการปฏิบัติการนิเทศภายใน และการสร้างขวัญและกำลังใจ และ

4) การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการประเมินผลการนิเทศภายในและการสรุปผลการดำเนินการนิเทศภายใน

ถวัลย์ แสงสว่าง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานบริหารจัดการคุณภาพด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พะเยา เขต 2 ผลการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับงานการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า การกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจนดำเนินการมากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าการดำเนินการจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมมากที่สุด และมีการดำเนินการน้อยที่สุดคือ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา และไม่มีการกำกับติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างจริงจังจึงควรจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการควรปฏิบัติตามแผนการนิเทศและกำกับติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง

กัลยา วรรณสาร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านปัจจัย ปัญหาจำนวนครูต่อนักเรียนเป็นปัญหาในระดับปานกลาง รองลงไปคือ ปัญหาสื่อการเรียนการสอน เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย ด้านกระบวนการ ปัญหาการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นปัญหาในระดับปานกลาง รองลงไปคือปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาด้านศิลปะ ด้านผลผลิต ปัญหาผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ และปัญหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการและการกำหนดเป้าหมายของผู้เรียนเป็นปัญหาในระดับปานกลาง

ไพโรจน์ ศรีเพ็ง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กตามธรรมชาติของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กตามธรรมชาติของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทุกด้าน มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีสภาพปัญหาสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงบประมาณ ด้านที่มีสภาพปัญหาค่ำสุด คือด้านการบริหารงานทั่วไป และธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา กับบุคลากรสายผู้สอนในสถานศึกษา เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน

สมชาย บุตรโคตร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน นิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า 1) มีสภาพ การดำเนินงานนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นตามกระบวนการ นิเทศพบว่าชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก และชั้นการปฏิบัติการนิเทศส่วนชั้นการประเมินผลและรายงานผล และชั้นการสร้างสื่อและ เครื่องมือนิเทศอยู่ในระดับกลาง ปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นตามกระบวนการนิเทศ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานการนิเทศ ภายในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยชั้นการสร้างสื่อและ เครื่องมือนิเทศ ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการชั้นการประเมินผลและรายงานผล ชั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือกและชั้นการปฏิบัติการนิเทศ

ปริญดา หงส์คำเนิน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การนิเทศภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ปัญหา ทางด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางด้านจำนวนบุคลากรที่จะแต่งตั้งให้เป็นผู้ นิเทศภายในโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบในการสร้างสื่อ และเครื่องมือในการนิเทศของ คณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านขอบเขตของงานนิเทศภายในโรงเรียน งานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านการทำวิจัยเชิง ปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 แบ่งเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดหาบุคลากร ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภายใน สถานศึกษา ยุทธศาสตร์การทำวิจัยในชั้นเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามกระบวนการบริหาร PDCA ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

พนมชัย นันทะศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม ในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุตรธานี เขต 3 พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายชั้นตอน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ประสิทธิภาพ การสอนของครูตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้าน การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง 3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการ นิเทศภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครู 4) ปัญหาพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ทำให้จริงจัง ครูส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศ

ขาดการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือสถานศึกษาต้องกำกับดูแลให้การนิเทศ เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความ จำเป็นและความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วนปัญหาด้านประสิทธิภาพการสอนของ ครูได้แก่ ครูมีชั่วโมงสอนและภาระงานอื่น ๆ มาก บุคลากรไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ข้อเสนอแนะ คือ ควรลดภาระงานต่าง ๆ นอกเหนือจากงานสอนของครูลงเพื่อให้ครูได้สอนและ อยู่ดูแลนักเรียนมากที่สุด ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้มากขึ้น

ไกรสวัสดิ์ แก้วคำหาญ (2548 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนและศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียนต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ระดับการดำเนินงานนิเทศ ภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยเพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการหาแนว ทางเลือกเพื่อพัฒนา ด้านการประเมินความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับมากยกเว้น การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปาน กลาง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนของผู้บริหารและครูผู้สอน คือควร เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน การดำเนินการ นิเทศภายในอย่างจริงจัง และโปร่งใส ให้ความยุติธรรมกับคณะครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ควรมี การประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในและกำหนดตารางการนิเทศอย่างชัดเจน และควรสรุปผลการนิเทศและแจ้งให้ครูทราบเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาดตนเอง

สมพร แสนแสง (2548 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายใน สถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดน่าน พบว่าสภาพการดำเนินงาน การนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน ด้านสภาพปัจจุบันและปัญหาและความต้องการ และด้านการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาและด้านการ ประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาในด้านสภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ ขาดอุปกรณ์ ขาดเอกสาร สื่อมีน้อยไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาเพราะครูต้องสอนทุกวิชาและเป็นครูประจำชั้นด้วย สำหรับด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาปัญหาที่พบ ได้แก่ การนิเทศไม่ ตรงตามปฏิทิน ครูมีภารกิจ วางแผนไว้แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน ส่วนด้านการปฏิบัติการนิเทศ

ภายในสถานศึกษาปัญหาที่พบ ได้แก่ขาดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ครูไม่มีเวลาขาดเครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศภายใน โรงเรียนได้แก่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงในการนิเทศ

ศุภชัย บุญสิทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการรูปแบบและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนคร พบว่า สภาพและปัญหาการใช้รูปแบบและสภาพปัญหาการใช้กระบวนการนิเทศโดยรวมและรายชั้นตอนอยู่ในระดับปานกลางสำหรับความต้องการรูปแบบ โดยรวมและรายรูปแบบและความต้องการกระบวนการนิเทศโดยรวม และรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการนิเทศตามขนาดโรงเรียนพบว่า สภาพการปฏิบัติโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหารูปแบบการนิเทศโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง

สมหวัง กริมเขียว (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินการประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ ส่วนการจัดองค์กรในโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษามีความต้องการในระดับมากทุกรายการ รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านคือ ความรู้พื้นฐานและวัตถุประสงค์ ของการนิเทศภายในสถานศึกษา โครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาและข้อบ่งชี้สภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในสถานศึกษา

พันธุ์ศักดิ์ เนื่อง-ณ สุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าสภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดระบบการนิเทศภายในด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศ และด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศ ตามลำดับ ผู้บริหารและครูเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อยคือ ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจังและเป็นระบบ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในและควรมีการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศ

ภายในและกำหนดตารางการนิเทศภายในและควรมีการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายใน กำหนดตารางการนิเทศอย่างชัดเจน ตามลำดับ

เอื้ออารี ท้วมเสน (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการนิเทศอย่างทั่วถึง ด้านการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และด้านการนิเทศอย่างมีคุณภาพ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศใน 3 ด้าน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูวิชาการ มีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงาน ตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากัน ทำให้มีการนิเทศไม่ ครบตามที่กำหนด การนิเทศเป็นทีมน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคล การใช้เครื่องมือใน การนิเทศมีน้อย การบันทึกผลการนิเทศและการรายงานของผู้นิเทศและการรายงานของผู้นิเทศให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง

เหรียญ รังษา (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศ ภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าการเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายในเป็นกิจกรรม ของความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายในเป็น กิจกรรมที่เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และดึงเอาศักยภาพออกมาใช้ การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และการสร้าง เสริมประสิทธิภาพการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบมีข้อมูลสารสนเทศและ วางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากสองด้าน และอยู่ในระดับปานกลางสองด้าน และตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าครูผู้สอน เพราะ ว่า โรงเรียนขนาดเล็กครูไม่ครบชั้นเรียน ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่หลายด้านเพื่อช่วยเหลือครูผู้สอน ทำให้ผู้บริหารรับทราบข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าครูผู้สอน

ตันติ ชัยชนะ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาการฝึกกระบวนการคิดรวบยอด กิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ปัญหาการฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และปัญหาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ส่วนปัญหาด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาการทำวิจัยของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัญหาการจัดให้ครูได้สอนตามวิชาเอกหรือตามความถนัด และปัญหาการใช้สื่อการเรียนรู้อิงของครู ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ปัญหาการใช้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าด้วยตนเอง และปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัญหาการใช้งบประมาณในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการให้บริการความรู้แก่ชุมชน ปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากงานวิจัยภายในประเทศสรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นงานที่ช่วยพัฒนาครูในด้านวิชาการ ด้านการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในก็เนื่องมาจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด เพื่อจะใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากร บุคลากร ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาเองเป็นผู้เข้าใจปัญหาการเรียนการสอนได้ คิรวมทั้งการสร้างร่วมมือ และแก้ไขปัญหการทำงานร่วมกับบุคลากรภายในสถานศึกษาที่สามารถนิเทศนอกจากผู้บริหารแล้วครูที่มีประสบการณ์ความรู้ ความชำนาญก็สามารถทำหน้าที่การนิเทศได้รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาร่วมโครงการเทคนิควิธีการนิเทศนั้นสามารถใช้ได้หลายรูปแบบอยู่แล้ว ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย จำนวนผู้รับการนิเทศเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการนิเทศนั้นควรจะได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ จัดทำแผนการนิเทศแล้วจึงนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ควรมีการประเมินผลโครงการนิเทศเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพความต้องการด้านต่างๆ ของการนิเทศภายใน ยังมีการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการรูปแบบและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนที่เหมาะสม โดยการค้นพบงานวิจัยของต่างประเทศที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นสภาพปัญหา ความต้องการ วิธีการนิเทศภายใน ดังเช่น

ครูซ (Cruz, 2000: Abstract) ได้ศึกษารูปแบบการทำงานของสังคมในการนิเทศ การศึกษา พบว่า ในปัจจุบันการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและการผลิตครู ได้รับความสนใจจากนักการศึกษานักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบายสาธารณะมาตรฐานวิชาชีพ การกำหนดโปรแกรมใหม่ รูปแบบใหม่ของการประเมินผล เงินเดือนที่สูงขึ้นการลดบรรยาคาทำงานระบบราชการ เป็นการพยายามมุ่งเผชิญหน้ากับอาชีพการสอน ซึ่งอยู่ในระยะของการปรับเปลี่ยนระบบ คั้งเดิม ที่เป็นรูปแบบของการตรวจสอบและการควบคุมถูกตั้งคำถามโดยศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนเช่นกัน นักวิชาการ นำเสนอวิธีการใหม่ที่เน้นไปที่ความต้องการพัฒนาของครู ความซับซ้อนของการสอน และความต้องการสำหรับการเจริญเติบโตในวิชาชีพ

คิว (Dew, 1994: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาททางความรู้ในกระบวนการนิเทศ ซึ่งพบว่า 1) ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนและมีวุฒิ การศึกษา เห็นความรู้ในการนิเทศการสอนเป็นสิ่งจำเป็น 2) ความเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ ด้านการนิเทศการสอนมีความจำเป็นและมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากวิธีการปฏิบัติการนิเทศ ความรู้และการนิเทศมีความจำเป็น 3) ครูมีวุฒิสาขาต่างๆ และสำเร็จการศึกษาจากสาขานั้นๆ มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีความรู้ในการพัฒนาเด็กพอๆ กับความรู้ในเนื้อหาการนิเทศ การสอน 4) ครูมีประสบการณ์เห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีความรู้ในการนิเทศ คนที่เป็นครูใหม่ต้องเป็นคนมีความสามารถในการปกครองชั้นเรียนซึ่งสิ่งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

มูรานกิ (Murnagi, 1996: Abstract) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศการสอนในนามิเบีย กรณีศึกษาครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการยอมรับผู้นิเทศ ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับผู้นิเทศ ในการนิเทศการสอนของครูได้รับการยอมรับน้อย ครูไม่ได้รับการนิเทศ จุดหมายหลักสำคัญที่สุด สำหรับครู คือ การได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ครูมีความรู้สึกต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนา ทักษะเทคนิคการนิเทศการสอน ครูและผู้นิเทศรู้สึกว่าการนิเทศมีความจำเป็น แนวคิดในการศึกษา และบทบาทในการนิเทศในนามิเบีย ทำให้แรงจูงใจของครูมี การยอมรับในการเรียนรู้และ พัฒนาการกระทำมีผลต่อความเป็นอยู่ในอาชีพครู การนิเทศการสอนในนามิเบีย มีการปรับเปลี่ยน ด้านปรัชญา สมัยก่อนมีนโยบายควบคุมครูซึ่งปัจจุบันเป็นแบบประชาธิปไตย การนิเทศเป็น

ความต้องการของการปฏิรูปการศึกษา การนิเทศจะเป็นส่วนช่วยปรับปรุงการศึกษา ผู้นิเทศเป็นผู้แนะนำเสนอแนวคิดใหม่ รวมทั้งประเมินผลการทำงานของครูด้วย

เคานท์ และคนอื่นๆ (Counts and Others. 1998: 52) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลและการนิเทศของครูในโรงเรียนมลรัฐมิชซูรี เพื่อพัฒนาแนวทางการประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของครู พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนการแสดงผลออกอย่างกว้างขวางถึงความเชื่ออย่างมีเหตุผลหลากหลายเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ ดูเหมือนว่าการสังเกตการณ์การสอนครูโดยผู้บริหารอาจประสบผลตามบทบาทสถานะที่นำเสนอ และเป็นความสำเร็จหลักในยุคของการปฏิรูป ผู้วิจัยเสนอแนะให้กระบวนการประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของครูปัจจุบันควรขยายไปให้กว้างขวาง

บูลาช และไมเคิล (Bulach and Michael. 1999: 19-23) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนิเทศที่มีผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน พบว่าบรรยากาศทางการศึกษาเป็นไปในทางบวกมากกว่าที่คิดไว้ แต่ยังคงมีอีกมากมายหลายเรื่องที่ต้องการปรับปรุง ผลการศึกษาที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือ ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งสะท้อนออกมาจากความคิดเห็นของครูที่เห็นว่า ผู้บริหารจงใจที่จะหลีกเลี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารปิดบังอำนาจที่จะตอบคำถามของ ได้ผู้บังคับบัญชา พฤติกรรมความเชื่อถือเป็นไปในทางบวกมากที่สุด เพศไม่มีบทบาทต่อบรรยากาศการนิเทศ และพฤติกรรมการนิเทศที่ส่งเสริมบรรยากาศการนิเทศที่ดีมีผลมาจาก ทั้งเพศชายและเพศหญิงเหมือนกัน อย่างไรก็ตามผู้บริหารหญิงได้รับการประเมินว่าเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดีกว่าผู้บริหารชาย

บูลลิส (Bullis. 1980: 1239-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าด้านการรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มีอันดับความต้องการสูงได้แก่งานเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนงานแนะแนว งานบริหาร งานวิชาการและงานนิเทศภายในโรงเรียน งานที่ผู้บริหารโรงเรียนให้เวลามากที่สุดคืองานนิเทศภายในโรงเรียนงานเกี่ยวกับ หลักสูตรการเรียนการสอนและงานแนะแนว เทคนิคการนิเทศที่ได้ผลคือการเยี่ยมชมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อยที่สุดคือการใช้เอกสาร

เกรย์ (Gray. 1983: 13) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการนิเทศกับการประเมินผลการศึกษา พบว่าประสิทธิภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับความรู้ที่ผู้บริหารได้รับและผู้บริหารที่ไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศจะใช้เครื่องมือการประเมินผลที่ไม่สัมพันธ์กับการสอนของครู

แพจค (Pajak. 1990: 59) ได้วิจัยโดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านความรู้ เจตคติ และทักษะเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการ

เรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าสมรรถภาพจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษามี 12 ด้าน ประกอบด้วย การสื่อสาร การพัฒนาบุคลากร โครงการสอน การวางแผนและการเปลี่ยนแปลง การจูงใจและจัดบุคลากร การสังเกตและการประชุมนิเทศ การพัฒนาหลักสูตร การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การให้บริการแก่ครู ผู้สอนการพัฒนาบุคลากรความสัมพันธ์กับชุมชนการวิจัย และการประเมินผลโครงการ

โรบินสัน (Robinson. 2000: 14) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจในการนิเทศแบบคลินิกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจในการนิเทศการศึกษาภายในแบบคลินิกที่ใช้การนิเทศกัลยาณมิตรในการดูแลและกระตุ้นให้ครูปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ทัทเทิล (Tuttle. 2000: 191-A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้นิเทศแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดการตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงที่ตรงข้ามของนักอาชีวศาสตร์ในการปฏิบัติงานทางการแพทย์พบว่าประสบการณ์การเป็นผู้นิเทศเพื่อให้เกิดความสำเร็จนั้นเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นต้องให้การฝึกอบรมและสนับสนุนผู้นิเทศให้มีความรู้ประสบการณ์อย่างเพียงพอ ถึงจะทำให้การนิเทศมีรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นได้ทำให้การปฏิบัติงานมีความราบรื่นประสบผลสำเร็จ ยึดมั่นขอบเขตของการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเริ่มมีการปฏิบัติกันมากขึ้น จากผลการดำเนินการนิเทศภายในมีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่อไปนี้ คือ ผู้นิเทศขาดทักษะและความรู้ในการนิเทศ การนิเทศไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีความต้องการในการนิเทศสูง การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ครูมีภาระมากไม่มีเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน ขาดรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงาน ไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนสภาพการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ในปัจจุบันกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงยังไม่สามารถจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรได้มีการศึกษาและพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อจะได้รูปแบบที่สอดคล้องกับภารกิจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามบริบทที่แตกต่างกันต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและวิจัย เชิงคุณภาพ โดยกำหนดขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 431 คน จำแนก ตามตำแหน่ง ดังนี้คือ ผู้บริหาร จำนวน 69 คน และครู จำนวน 362 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ของกลุ่มประชากร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 149) ได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 160 คน ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก จาก 5 อำเภอ จำนวน 69 คน

1.2.2 ครูผู้สอนที่ได้โดยการกำหนดโควตา (Quota Sampling) ร้อยละ 25 ของจำนวนครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้กลุ่มตัวอย่าง 91 คน ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอที่สุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2

อำเภอ	ร.ร.ขนาดเล็ก	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง		รวม
		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	
ประโคนชัย	26	26	119	26	30	56
บ้านกรวด	16	16	105	16	26	42
พลับพลาชัย	4	4	23	4	6	10
กระสัง	21	21	108	21	27	48
ห้วยราช	2	2	7	2	2	4
รวม	69	69	362	69	91	160

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้

- 1) ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร จำนวน 4 คน
- 2) ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน

1.4 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การดำเนินงานนิเทศภายในของครูสายผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กตามกระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่

- 1.4.2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
- 1.4.2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
- 1.4.2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน
- 1.4.2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา อายุราชการ ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งถามเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และ ด้านการประเมินผล มีข้อคำถาม รวม 30 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งถามเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผล มีข้อคำถาม รวม 24 ข้อคำถาม

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียนใน 4 ด้าน

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศนิเทศภายใน
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมระดมสมองในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ และครูวิชาการที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้

1. ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 4 คน
2. ครูวิชาการที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน

สถานที่ที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง คือ ห้องประชุมสีชมพู โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง คือ ในวันที่ 5 เมษายน 2553
ระหว่างเวลา 13.00 – 15.00 น.

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้น โดยศึกษาแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก จากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก
2. ศึกษาจากการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. สร้างแบบสอบถามโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ดังนี้
 - 3.1 สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
 - 3.3 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยการประชุมระดมสมอง เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการการนิเทศภายใน โรงเรียนใน 4 ด้าน
 - 3.3.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
 - 3.3.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
 - 3.3.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนิเทศภายใน
 - 3.3.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและนำมาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุง แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข วิเคราะห์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่
 - 5.1 นายชรินทร์ เรืองประโคน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จังหวัดบุรีรัมย์

5.2 นางดวงปาน สวงรัมย์ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จังหวัดบุรีรัมย์

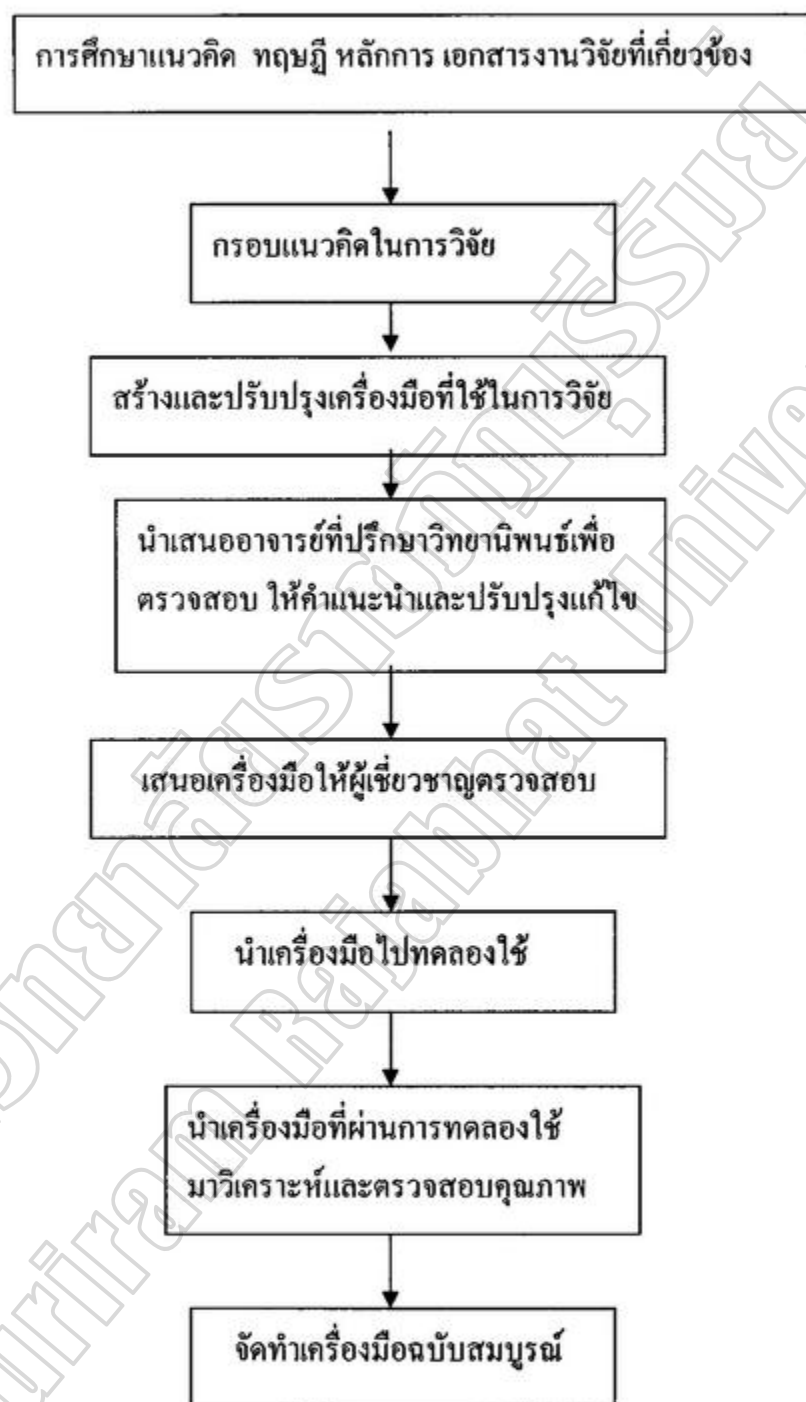
5.3 นายพิเชษฐ์ ยงปัญญา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกเบง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จังหวัดบุรีรัมย์

6. นำแบบสอบถามที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุง แก้ไข
ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วทดลองใช้ (Try Out) กับ ครูและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอนางรอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร
การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น
เท่ากับ 0.94

8. จัดแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

จากขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังกล่าวข้างต้น สามารถนำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

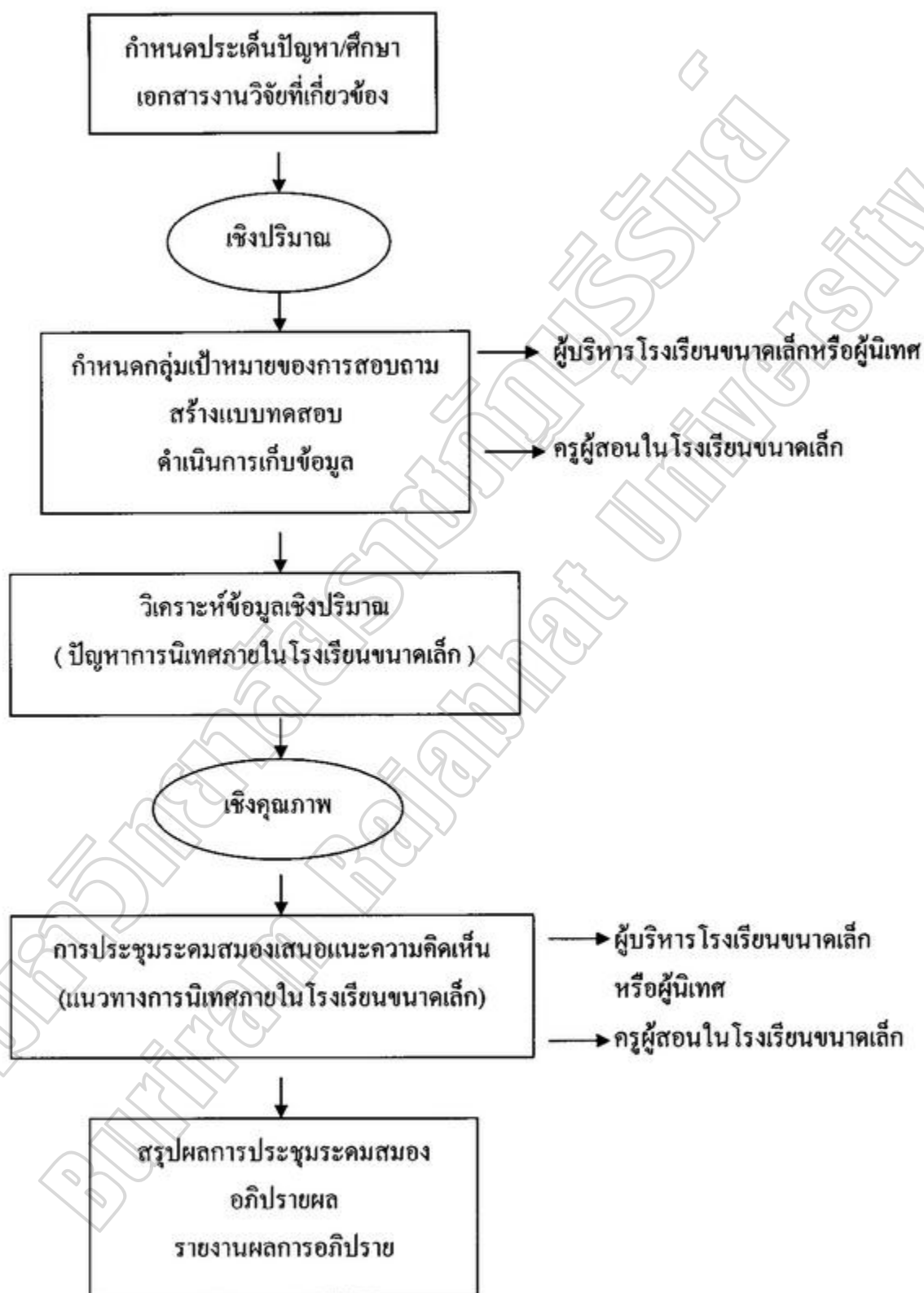
1. ขออนุญาตรับรองจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อนำไปขอความร่วมมือจาก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในการออกหนังสือขอความร่วมมือจาก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตอบแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อม หนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยัง โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนด้วยตนเอง พร้อมขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและครูสายผู้สอนในการตอบแบบสอบถาม และเก็บ รวบรวมแบบสอบถามภายในเวลา 30 วัน เมื่อกำหนดนัดหมายผู้วิจัยไปขอแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง หากผู้ตอบยังไม่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทวงถามและขอรับคืนอีกครั้งหนึ่งด้วยตนเอง ในการรวบรวมแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 160 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

3. จัดประชุมระดมสมอง (Brainstorming) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 คน คือ ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 4 คน และครูวิชาการที่สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน

4. สรุปประเด็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมระดมสมอง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถนำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

2. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบคัดเลือกแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การประชุมระดมสมอง (Brainstorming) โดยผู้วิจัยดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อการชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาในเรื่องแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและวิธีการในการสนทนากลุ่มย่อยซึ่งสรุปขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อหาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติการนิเทศ และครูวิชาการที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน

3. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา

4. ออกแบบแนวคำถาม ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถาม จำนวน 4 ประเด็น

5. ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำข้อคำถามไปทดลองกับโรงเรียนขนาดเล็ก

6. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนาด้วยตนเองและมีผู้ช่วยในการจดบันทึก (Note Taker) โดยผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับผู้จดบันทึกอย่างละเอียดก่อนดำเนินการสนทนา

7. ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่

8. จัดดำเนินการเพื่อเตรียมการทำกรสนทนากลุ่ม โดยเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆจำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป สมุด ดินสอ อาหาร เครื่องดื่ม เป็นต้น

9. จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

9.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 8 คน

9.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการจัดสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าร้อยละของความถี่ และนำค่า มาแปลความหมายของแบบสอบถามแยกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้านถึงเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยใช้ค่าร้อยละของความถี่ (บุญชม ศรีสะอาด. 2547)
3. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดอันดับความถี่แล้ว วิเคราะห์ โดยการคำนวณหา ค่าร้อยละของความถี่แต่ละประเด็นแล้วจัดอันดับความสำคัญ
4. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้การสังเคราะห์สรุปรวมประเด็น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (อนูวัติ ภูณแก้ว. 2546 : 48)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา หรือระหว่างแบบสอบถามกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด. 2547 : 99) มีสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_x^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2547)

$$P = \frac{F}{N} \times 100$$

เมื่อ P	แทน	ค่าร้อยละ
F	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
หรือระหว่างแบบสอบถามกับจุดประสงค์

N แทน จำนวนนักเรียน

P แทน ค่าร้อยละ

α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา อาชวราชการ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์) และ ภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

โดยการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียนใน 4 ด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา อาชวราชการ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์) และภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา อาชวราชการ ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์) และภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน (N = 160)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย	69	43.10
ครูผู้สอน	91	56.90
เพศ		
ชาย	98	61.30
หญิง	62	38.80
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	1	0.60
25 – 35 ปี	13	8.10
36 – 45 ปี	52	32.50
46 – 59 ปี	94	58.80
วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	5.00
ปริญญาตรี	96	60.00
สูงกว่าปริญญาตรี	52	32.50
อื่น ๆ	4	2.50

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อายุราชการ		
ต่ำกว่า 10 ปี	13	8.10
10 - 15 ปี	25	15.60
16 - 20 ปี	23	14.40
21 ปีขึ้นไป	99	61.90
ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 10 ปี	69	43.10
10 - 15 ปี	6	3.80
16 - 20 ปี	18	11.30
21 ปีขึ้นไป	67	41.90
ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์)		
20 คาบ/สัปดาห์		
25 คาบ/สัปดาห์	61	38.10
30 คาบ/สัปดาห์	32	20.00
35 คาบ/สัปดาห์	18	11.30
ภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ	49	30.60
นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน		
ด้านบริหารงานการเงิน		
ด้านบริหารงานวิชาการ	6	3.80
ด้านบริหารงานทั่วไป	68	42.50
ด้านบริหารงานบุคคล	22	13.80
ด้านอื่น ๆ	7	4.40
	57	35.60

จากตาราง 2 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 เป็นครูผู้สอนจำนวน 91 คิดเป็นร้อยละ 56.90 เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 มีอายุระหว่าง 46-59 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีวุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุราชการส่วนใหญ่ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 มีระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 และ 21 ปีขึ้นไปจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 41.90 มีภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน 20 คาบ/สัปดาห์จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 และมีภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอนจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสายผู้สอน โดยรวมเป็นรายชื่อและรายด้าน ปรากฏดังตาราง 3-7

ตาราง 3 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (N = 160)

ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. การสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาคน พัฒนางานในด้านการนิเทศภายใน โรงเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษา	12 (7.50)	49 (30.60)	53 (33.10)	36 (22.50)	10 (6.30)
2. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านการนิเทศภายใน	10 (6.30)	35 (21.90)	76 (47.50)	29 (18.10)	10 (6.30)
3. การจัดเรียงลำดับสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในของโรงเรียน	8 (5.00)	42 (26.30)	67 (41.90)	42 (6.30)	1 (0.60)
4. การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยในด้านการนิเทศภายในเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4 (2.50)	43 (26.90)	59 (36.90)	48 (30.00)	6 (3.80)
5. การกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายใน ด้านงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานการเงินและงานการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน	6 (3.80)	37 (23.10)	64 (40.00)	48 (30.00)	5 (3.10)
เฉลี่ย	8.00 (5.02)	41.20 (25.76)	63.80 (39.88)	40.60 (21.38)	6.40 (4.02)

จากตาราง 3 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 39.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากค่าร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านการนิเทศภายใน (ร้อยละ 47.50) การจัดเรียงลำดับสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในของโรงเรียน (ร้อยละ 41.90) และการกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายในด้านงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานการเงินและงานการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน (ร้อยละ 40.00)

ตาราง 4 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการวางแผน (N = 160)

ด้านการวางแผน	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียน	11 (6.90)	31 (19.40)	54 (33.80)	44 (27.50)	20 (12.50)
2. การจัดทำแผน โครงการนิเทศภายในโรงเรียน ที่มีความชัดเจนและมีขั้นตอนง่ายต่อการปฏิบัติ	12 (7.50)	31 (19.40)	65 (40.60)	36 (22.50)	16 (10.00)
3. การวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรทาง การศึกษาให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน	13 (8.10)	51 (31.90)	47 (29.40)	34 (21.30)	15 (9.40)
4. มีการวางแผนสร้างสื่อและกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจน	11 (6.90)	37 (23.10)	60 (37.50)	43 (26.90)	9 (5.60)
5. การวางแผนจัดสรรงบประมาณสำหรับ การนิเทศภายในอย่างเพียงพอ	19 (11.90)	44 (27.50)	47 (29.40)	37 (23.10)	13 (8.10)
6. การวางแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลโดย จัดกระทำปฏิทินไว้อย่างชัดเจน คัดเลือกและ มีประสิทธิภาพ	10 (6.30)	33 (20.60)	60 (37.50)	43 (26.90)	14 (8.80)
7. การกำหนดวิธีการ รวบรวม และจัดกระทำ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการนิเทศภายใน	10 (6.30)	27 (16.90)	79 (49.40)	37 (23.10)	7 (4.40)
8. การวางแผนนำเสนอข้อมูลที่เป็นประ โยชน์ต่อ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาใน แต่ละด้าน	8 (5.00)	30 (18.80)	63 (39.40)	53 (33.10)	6 (3.80)

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านการวางแผน	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
9. การประชุมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประสานแผนการนิเทศเพื่อทบทวนรายละเอียด แผนงาน โครงการตามปฏิทิน	9 (5.60)	35 (21.90)	46 (28.80)	48 (30.00)	22 (13.80)
เฉลี่ย	11.44 (7.17)	35.44 (22.17)	57.89 (36.20)	41.67 (26.04)	13.56 (8.49)

จากตาราง 4 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการวางแผน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 36.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากค่า ร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การกำหนดวิธีการ รวบรวม และจัดกระทำข้อมูลที่ได้ จากการประเมินผลการนิเทศภายใน (ร้อยละ 49.40) การจัดทำแผน โครงการนิเทศภายในโรงเรียน ที่มีความชัดเจนและมีขั้นตอนง่ายต่อการปฏิบัติ (ร้อยละ 40.60) และการวางแผนนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน (ร้อยละ 39.40)

ตาราง 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการปฏิบัติการนิเทศ (N = 160)

ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. การประชุมชี้แจง รายละเอียด วิธีการนิเทศ ภายในให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและ กรรมการสถานศึกษาได้รับทราบ	15 (9.40)	31 (19.40)	59 (36.90)	42 (26.30)	13 (8.10)
2. การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนตาม ปฏิทินที่กำหนดไว้	11 (6.90)	28 (17.50)	68 (42.50)	36 (22.50)	17 (10.60)
3. ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติตนได้ เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่	9 (5.60)	32 (20.00)	64 (40.00)	35 (21.90)	20 (12.50)
4. การกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานและเกิดความเชื่อมั่นใน ตนเอง	14 (8.80)	24 (15.00)	42 (26.30)	68 (42.50)	12 (7.50)
5. วิธีการนิเทศภายในโรงเรียนมีความ หลากหลาย เหมาะสมกับงานในแต่ละด้าน	7 (4.40)	38 (23.80)	53 (33.10)	49 (30.60)	13 (8.10)
6. สื่อและเครื่องมือในการนิเทศมีความ เหมาะสม	4 (2.50)	31 (19.40)	63 (39.40)	54 (33.80)	8 (5.00)
7. ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศ ถูกต้องและหลากหลาย	5 (3.10)	32 (20.00)	73 (45.60)	43 (26.90)	7 (4.40)
8. การกำกับ ช่วยเหลือและร่วมกันแก้ปัญหา เป็น ไปอย่างต่อเนื่อง	8 (5.00)	32 (20.00)	55 (34.40)	53 (33.10)	12 (7.50)
9. การประชุมทบทวน เพื่อปรับปรุงการ ปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	10 (6.30)	29 (18.10)	50 (31.30)	59 (36.90)	12 (7.50)
10. ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สามารถนิเทศซึ่งกันและกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	9 (5.60)	31 (19.40)	46 (28.80)	58 (36.30)	16 (10.00)

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
11. การสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียนเมื่อ เสร็จสิ้นโครงการ	3 (1.90)	38 (23.80)	64 (40.00)	45 (28.10)	10 (6.30)
เฉลี่ย	8.64 (5.41)	38.44 (19.67)	57.91 (36.21)	49.27 (30.81)	12.73 (7.95)

จากตาราง 5 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการปฏิบัติการนิเทศ โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง (ร้อยละ 36.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากค่า ร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศ ถูกต้องและ หลากหลาย (ร้อยละ 45.60) การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนตามปฏิทินที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 42.50) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติตนเหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และ การสรุปผลการ นิเทศภายในโรงเรียนเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (ร้อยละ 40.00)

ตาราง 6 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการประเมินผล (N = 160)

ด้านการประเมินผล	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)
1. การให้ผู้มีเทศมีส่วนร่วมในการกำหนด เกณฑ์การประเมิน	5 (3.10)	40 (25.00)	49 (30.60)	46 (28.80)	20 (12.50)
2. การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง	10 (6.20)	29 (18.10)	58 (36.30)	42 (26.30)	21 (13.10)
3. การสรุปรายงานที่ได้จากการประเมินผลการ ดำเนินการนิเทศภายในเป็นไปตาม แผนปฏิบัติการนิเทศของโรงเรียน	9 (5.60)	33 (20.60)	52 (32.50)	59 (36.90)	7 (4.40)
4. การประเมินผลมีความครอบคลุมทั้งด้าน กระบวนการ ปัจจัยและผลผลิต	6 (3.80)	34 (21.30)	60 (37.50)	54 (33.80)	6 (3.80)
5. การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากสรุปรายงานจาก ผลการประเมินการนิเทศภายใน เพื่อใช้ใน การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนางานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	9 (5.60)	37 (23.10)	53 (33.10)	52 (32.50)	9 (5.60)
เฉลี่ย	7.80 (4.86)	34.60 (21.62)	54.40 (34.00)	50.60 (31.66)	12.60 (7.88)

จากตาราง 6 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากค่า ร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การประเมินผลมีความครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ ปัจจัยและผลผลิต (ร้อยละ 37.50) การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง (ร้อยละ 36.30) และการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากสรุปรายงานจากผลการประเมิน การนิเทศภายใน เพื่อใช้ในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ร้อยละ 33.10)

ตาราง 7 การวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
 สายผู้สอน โดยรวมและรายด้าน (N = 160)

ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	8.00 (5.02)	41.20 (25.76)	63.80 (39.88)	40.60 (21.38)	6.40 (4.02)
2. ด้านการวางแผน	11.44 (7.17)	35.44 (22.17)	57.89 (36.20)	41.67 (26.04)	13.56 (8.49)
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	8.64 (5.41)	38.44 (19.67)	57.91 (36.21)	49.27 (30.81)	12.73 (7.95)
4. ด้านการประเมินผล	7.80 (4.86)	34.60 (21.62)	54.40 (34.00)	50.60 (31.66)	12.60 (7.88)
รวมเฉลี่ย	8.97 (5.62)	37.42 (22.31)	58.50 (36.57)	45.52 (27.47)	11.32 (7.09)

จากตาราง 7 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสายผู้สอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 36.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าร้อยละมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (ร้อยละ 39.88) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ (ร้อยละ 36.21) ด้านการวางแผน (ร้อยละ 36.20) และ ด้านการประเมินผล (ร้อยละ 34.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก
ปรากฏตาราง 8 - 12

ตาราง 8 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (N = 160)

ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ผู้บริหารจัดการให้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน	24 (15.00)	51 (31.90)	23 (14.40)	37 (23.10)	25 (15.60)
2. ผู้บริหารจัดการประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อรับทราบสภาพปัญหาแล้วนำปัญหาและผลการประเมินมา วิเคราะห์ เพื่อหาทางแก้ไข	26 (16.30)	45 (28.10)	26 (16.30)	33 (20.60)	30 (18.80)
3. การจัดเก็บข้อมูลควรจัดให้ครอบคลุมทุกด้านเพื่อจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องตามความต้องการของโรงเรียน	24 (15.00)	50 (31.30)	25 (15.60)	29 (18.10)	32 (20.00)
4. ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับครูในการให้ข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาจากความเป็นจริง	31 (19.40)	39 (24.40)	30 (18.80)	32 (20.00)	28 (17.50)
5. ผู้บริหารจัดการให้มีการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อนำไปเป็นจุดพัฒนาโดยทุกคนให้การยอมรับ	25 (15.60)	47 (29.40)	26 (16.30)	36 (22.50)	26 (16.30)
เฉลี่ย	26.00 (16.26)	46.40 (29.02)	26.00 (16.28)	33.40 (20.86)	28.20 (17.64)

จากตาราง 8 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 29.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากค่าร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรจัดให้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน (ร้อยละ 31.90)

การจัดเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้านเพื่อจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องตามความต้องการของโรงเรียน (ร้อยละ 31.30) และผู้บริหารจัดให้มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยเพื่อนำไปเป็นจุดพัฒนาโดยทุกคนให้การยอมรับ (ร้อยละ 29.40)

ตาราง 9 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการวางแผน (N = 160)

ด้านการวางแผน	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. มีการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนหาแนว ทางแก้ไข	21 (13.10)	38 (23.80)	51 (31.90)	33 (20.60)	17 (10.60)
2. การวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนร่วมกัน ระหว่างเขตพื้นที่ การศึกษากับผู้บริหาร โรงเรียน	7 (4.40)	57 (35.60)	35 (21.90)	41 (25.60)	20 (12.50)
3. ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อจะได้ มีการนำเสนอวิธีการและแนวทาง ที่หลากหลาย	15 (9.40)	42 (26.30)	44 (27.50)	39 (24.40)	20 (12.50)
4. จัดอบรมให้ความรู้ด้านการวางแผนและ การนิเทศให้แก่ครูใน โรงเรียน	7 (4.40)	56 (35.00)	34 (21.30)	39 (24.40)	24 (15.00)
5. นำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นข้อมูล ในการวางแผน	19 (11.90)	37 (23.10)	48 (30.00)	24 (15.00)	32 (20.00)
6. มีการระดมสมองเพื่อเสนอความต้องการของ บุคลากรและจัดระบบความจำเป็นก่อนและ หลังตามลำดับ	16 (10.00)	43 (25.90)	38 (23.80)	41 (25.60)	22 (13.80)
เฉลี่ย	14.17 (8.87)	45.50 (26.62)	41.67 (18.53)	36.17 (22.60)	22.50 (14.07)

จากตาราง 9 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กด้านการวางแผนโดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 26.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากค่าร้อยละมาก

ไปไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผน ร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา กับผู้บริหาร โรงเรียน (ร้อยละ 35.60) จัดอบรมให้ความรู้ด้าน การวางแผนและการนิเทศให้แก่ครูในโรงเรียน (ร้อยละ 35.00) และให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม ในการวางแผนเพื่อจะได้มีการนำเสนอวิธีการและแนวทางที่หลากหลาย (ร้อยละ 26.30)

ตาราง 10 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการปฏิบัติการนิเทศ (N = 160)

ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ให้ครูและผู้บริหารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	20 (12.50)	36 (22.50)	38 (23.80)	41 (25.60)	25 (15.60)
2. แต่งตั้งบุคลากรนิเทศกันเองในแต่ละช่วงชั้นเรียน	9 (5.60)	48 (30.00)	39 (24.40)	42 (26.30)	22 (13.80)
3. ให้มีการกำกับ ติดตามครูที่ได้รับการนิเทศไปแล้วอย่างสม่ำเสมอและมีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน	13 (8.10)	41 (25.60)	52 (32.50)	38 (23.80)	16 (10.00)
4. จัดเวลาให้ผู้ได้รับการนิเทศมีเวลาพอสำหรับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอน	6 (3.80)	44 (27.50)	41 (25.60)	49 (30.60)	20 (12.50)
5. ผู้บริหาร โรงเรียนควรทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ การยอมรับซึ่งกันและกันเพื่อการนิเทศกันเอง	15 (9.40)	39 (24.40)	45 (28.10)	32 (20.00)	29 (18.10)
เฉลี่ย	12.60 (7.88)	41.60 (26.00)	43.00 (26.88)	40.40 (25.26)	22.40 (14.00)

จากตาราง 10 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการปฏิบัติ การนิเทศโดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 26.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดย เรียงจากค่าร้อยละมากไปไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารต้องมีการกำกับ ติดตามครูที่ได้รับการนิเทศไปแล้วอย่างสม่ำเสมอและมีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน (ร้อยละ 32.50) ผู้บริหาร โรงเรียน

ควรทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันเพื่อการนิเทศตนเอง (ร้อยละ 28.10) และจัดเวลาให้ผู้ได้รับการนิเทศมีเวลาพอสำหรับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอน (ร้อยละ 25.60)

ตาราง 11 ค่าความถี่และค่าร้อยละด้านการประเมินผล

ด้านการประเมินผล	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. มีการประเมินข้อดีข้อเสียเพื่อนำมาปรับปรุง การเรียนการสอน	17 (10.60)	40 (25.00)	37 (23.10)	42 (26.30)	24 (15.00)
2. ดำเนินการประเมินผลในรูปคณะกรรมการ	13 (8.10)	42 (26.30)	44 (27.50)	42 (26.30)	19 (11.90)
3. จัดเครื่องมือประเมินผลที่ทันสมัย มีความ เหมาะสม และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	9 (5.60)	43 (26.90)	47 (29.40)	44 (27.50)	17 (10.60)
4. สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการจัด อบรมทุกครั้ง	14 (8.80)	45 (28.10)	40 (25.00)	35 (21.90)	26 (16.30)
5. มีการติดตามประเมินผลการนำความรู้ที่ได้ จากการสนทนาทางวิชาการ ไปประยุกต์ใช้ ในห้องเรียนการสอน	12 (7.50)	45 (28.10)	48 (30.00)	37 (23.10)	18 (11.30)
6. มีการประเมินผลการนำความรู้จากการศึกษา ดูงานมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน	9 (5.60)	52 (32.50)	44 (27.50)	39 (24.40)	16 (10.00)
7. มีการจัดแสดงนิทรรศการรวบรวมผลงาน ในการจัดนิทรรศการทางวิชาการ	14 (8.80)	40 (25.00)	44 (27.50)	41 (25.60)	21 (13.10)
8. ให้ครูได้มีการประเมินตนเอง	24 (15.00)	33 (20.60)	47 (29.40)	35 (21.90)	21 (13.10)
เฉลี่ย	12.63 (8.75)	42.50 (26.56)	43.88 (21.43)	29.38 (24.63)	20.25 (12.66)

จากตาราง 11 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการประเมินผล โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 26.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากค่า ร้อยละมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการประเมินผลการนำ ความรู้จากการศึกษาคูงานมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน (ร้อยละ 32.50) สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการจัดอบรมทุกครั้งและมีการติดตามประเมินผลการนำความรู้ที่ได้จาก การสนทนาทางวิชาการไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนการสอน (ร้อยละ 28.10) และใช้เครื่องมือ ประเมินผลที่ทันสมัย มีความเหมาะสมและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 26.90)

ตาราง 12 การวิเคราะห์แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	26.00 (16.26)	46.40 (29.02)	26.00 (16.28)	33.40 (20.86)	28.20 (17.64)
2. ด้านการวางแผน	14.17 (8.87)	45.50 (26.62)	41.67 (18.53)	36.17 (22.60)	22.50 (14.07)
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	12.60 (7.88)	43.00 (26.88)	41.00 (26.00)	40.40 (25.26)	22.40 (14.00)
4. ด้านการประเมินผล	12.63 (8.75)	42.50 (26.56)	43.88 (21.43)	29.38 (24.63)	20.25 (12.66)
รวมเฉลี่ย	16.35 (10.44)	44.00 (27.05)	38.64 (20.78)	34.84 (23.34)	23.33 (14.59)

จากตาราง 12 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูสายผู้สอน โดยรวมมีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 27.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าร้อยละมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (ร้อยละ 29.02) ด้านการวางแผน (ร้อยละ 26.62) ด้านการประเมินผล (ร้อยละ 26.56) และด้านการปฏิบัติการนิเทศ (ร้อยละ 26.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการประชุมระดมสมอง เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียนใน 4 ด้าน

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศนิเทศภายใน
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้

1. ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 4 คน
2. ครูวิชาการที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 4 คน

สถานที่ที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง คือ ห้องประชุมสีชมพู โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง คือ ในวันที่ 5 เมษายน 2553 ระหว่างเวลา 13.00 – 15.00 น.

จากการวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้สรุปผลการตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มี ปัญหามากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ 1) ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ 3) ด้านการวางแผน และ 4) ด้านการประเมินผล สำหรับแต่ละด้าน มีประเด็นปัญหาที่ต้องนำมาประชุมระดมสมอง โดยเรียงเชิญผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองจากสถานศึกษา 4 แห่ง ๆ ละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศและ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา รวมจำนวน 8 คน เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ได้จากผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านตามลำดับ ความสำคัญของปัญหา ดังนี้

“...ประเด็นด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ได้แก่ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตามสภาพจริง มีการส่งเสริม ขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงานนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ...”

(นางบัวผัน ปุยะติ. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

“...ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ได้แก่ ผู้บริหารควรให้มีการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูลตาม สภาพจริงมาวิเคราะห์เพื่อใช้ ในการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารต้อง กำกับติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด...”

(นายรามต กุศลรัมย์. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการ ผู้บริหารควรให้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้มีความสำคัญในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการตาม สภาพจริง การสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงานนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูลตามสภาพจริงมาวิเคราะห์เพื่อใช้ ในการวางแผน การนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ

“...ด้านการวางแผน ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมา เป็นข้อมูลในการวางแผน โดยมีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมจัดลำดับขั้นตอนและแนว ทางการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนมีการส่งเสริมกระบวนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและนำข้อมูลที่ ได้จากผลการวิจัยในชั้นเรียนมาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ...”

(นายพิเชษฐ์ ขงปัญญา. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

“...ด้านการวางแผน ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม ในการวางแผนเพื่อที่จะ ได้มีการนำเสนอวิธีการและแนวทางการนิเทศที่หลากหลาย ให้ขวัญ กำลังใจกับครูที่ประสบผลสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ...”

(นายชาติชาย รามวงศ์. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อที่จะ ได้มี การนำเสนอวิธีการและแนวทางการนิเทศที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน มีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรม จัดลำดับขั้นตอนและ แนวทางการปฏิบัติการนิเทศ เขียนเป็นโครงการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการส่งเสริม กระบวนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและนำข้อมูลที่ ได้จากผลการวิจัยในชั้นเรียนมาวางแผนในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน

“...ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ได้แก่ ควรให้ครูและผู้บริหารทำความเข้าใจซึ่งกัน และกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารควรติดตามดูแลการปฏิบัติงานนิเทศของ

ครูสายผู้สอนอย่างจริง ตลอดจนส่งเสริมให้ครูสรุปรายงานการจัดการเรียนการสอนทุกปีการศึกษา เพื่อนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศ...”

(นายวินัย ขวางรัมย์. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

“...ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนควรให้บุคลากรในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศกันเอง ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวก และการบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติการนิเทศ เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง...”

(นายสงกรานต์ อีอตระกุล. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กด้านการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหาร โรงเรียนควรให้บุคลากรในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศกันเอง ให้ครูและผู้บริหารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหาร ควรติดตามดูแลการปฏิบัติงานนิเทศ การกำกับติดตามตามปฏิทิน การปฏิบัติงานนิเทศที่ใดกำหนดไว้ มีการควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับการอำนวยความสะดวกและการบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

“...ด้านการประเมินผล ได้แก่ ควรให้ครูได้มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการประเมินผลตั้งแต่การเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุด ...”

(สิบเอกชาติ มาประจง. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

“...ด้านการประเมินผล ได้แก่ เมื่อสิ้นปีการศึกษาควรให้ครูได้มีการสรุปรายงานการประเมินตนเองทุกปีการศึกษา ทั้งผลสัมฤทธิ์ของโครงการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและนำผลการประเมินตนเองของครู ไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบในการพัฒนาโครงการนิเทศภายในในโอกาสต่อไป...”

(นายเรวัติ โสประโคน. 5 เมษายน 2553 : ระดมสมอง)

ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กด้านการประเมินผล ให้ครูได้มีการประเมินตนเองอยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น โรงเรียนจะต้องวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการประเมินผลตั้งแต่การเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุด เมื่อสิ้นปีการศึกษาควรให้ครูได้มีการสรุปรายงานการประเมินตนเองทุกปีการศึกษาทั้งผลสัมฤทธิ์ของโครงการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและ

นำผลการประเมินตนเองของครู ไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนาโครงการ นิเทศภายในใน โอกาสต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ที่ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางและสรุปผลของการระดมสมองจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม จึงสรุปแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ได้ดังนี้

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้บริหารควรให้มีการศึกษาข้อมูล พื้นฐานของโรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้มีความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาตามสภาพจริง มีการสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงานนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ ครูโดยตรง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ปัญหาตามสภาพจริงมาใช้ เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหาร โรงเรียนควรให้บุคลากรใน โรงเรียนให้การ ยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศกันเอง ครูและผู้บริหารควรทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนจะต้องมีแผนงานคอยกำกับ ควบคุม และ ติดตามดูแลการปฏิบัติงานนิเทศของครูสายผู้สอนอย่างจริง ตลอดจนส่งเสริมให้ครูสรุปรายงาน การจัดการเรียนการสอนทุกปีการศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาเป็น ข้อมูลในการวางแผนการนิเทศและให้การควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับการอำนวยความสะดวกและ การบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสพ ผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

3. ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการ วางแผนเพื่อที่จะได้มีการนำเสนอวิธีการและแนวทางการนิเทศที่หลากหลาย ครูและผู้บริหารควร นำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน โดยมีการกำหนดรายละเอียดของ กิจกรรมจัดลำดับขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนมีการส่งเสริมกระบวนการ จัดทำวิจัยในชั้นเรียนและนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในชั้นเรียนมาวางแผนในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

4. ด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรให้ครูได้มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการประเมินผลตั้งแต่การเตรียมการ ก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุด เมื่อสิ้นปี การศึกษาควรให้ครูได้มีการสรุปรายงานการประเมินตนเองทุกปีการศึกษาทั้งผลสัมฤทธิ์ของ โครงการทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพและนำผลการประเมินตนเองของครูไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไข อย่างเป็นระบบในการพัฒนาโครงการนิเทศภายในใน โอกาสต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ขอบเขตของการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการ กระบวนการนิเทศภายในของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 270-274) ชารี มณีศรี (2542 : 202) สังกัด อุทรานันท์ (2541 : 84-87) และกรองทอง จิระเชษฐกุล (2550 : 11-48) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1. ปัญหาการนิเทศภายใน

- 1.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
- 1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
- 1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน
- 1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

2. แนวทางการนิเทศภายใน

- 2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน
- 2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน
- 2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน
- 2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 431 คน จำแนกตามตำแหน่ง ดังนี้คือ ผู้บริหาร จำนวน 69 คน และครู จำนวน 362 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จากกลุ่มประชากร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ของกลุ่มประชากร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน ดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก จาก 5 อำเภอ จำนวน 69 คน

2.2.2 ครูผู้สอนที่ได้โดยการกำหนดโควตา (Quota Sampling) ร้อยละ 25 ของจำนวนครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้กลุ่มตัวอย่าง 91 คน

2.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการระดมสมอง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา ดังนี้

2.3.1 ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร จำนวน 4 คน

2.3.2 ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน

2.4 ตัวแปรที่ศึกษา

2.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การดำเนินงานนิเทศภายในของครูและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่

2.4.2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายใน

2.4.2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน

2.4.2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน

2.4.2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสายผู้สอน โดยรวมเป็นรายชื่อและรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การจัดเรียงลำดับสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในของโรงเรียน การกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายใน ตามลำดับ

1.2 ด้านการวางแผน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การกำหนดวิธีการรวบรวม และจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการนิเทศภายใน การจัดทำแผน โครงการนิเทศภายใน โรงเรียนที่มีความชัดเจนและมีขั้นตอนง่ายต่อการปฏิบัติ ตามลำดับ

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ตามลำดับ

1.4 ด้านการประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การประเมินผลยังไม่ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ ปัจจัยและผลผลิต ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการประเมินผล การปฏิบัติงานของตนเอง ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาในแต่ละด้านเป็นดังนี้ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนมีปัญหาในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานนิเทศ

ด้านการวางแผน โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของแผนทำให้ยากต่อการปฏิบัติตามแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีปัญหาในการใช้เครื่องมือและสื่อยังไม่หลากหลาย การไม่ปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนดไว้ และการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้านการประเมินผล มีปัญหาเรื่องการสรุปผลและการรายงานผลการนิเทศที่ไม่ครบกระบวนการ การสรุปรายงานผลการประเมินตนเอง

2. แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 พบว่า

2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้บริหารควรให้มีการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหาตามสภาพจริง มีการสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงานนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ปัญหาตามสภาพจริงมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

2.2 ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อที่จะ ได้มีการนำเสนอวิธีการและแนวทางการนิเทศที่หลากหลาย ครูและผู้บริหาร ควรนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน โดยมีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรม จัดลำดับขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนมีการส่งเสริมกระบวนการ จัดทำวิจัยในชั้นเรียนและนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในชั้นเรียนมาวางแผนในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้บุคลากรในโรงเรียน ให้การยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศกันเอง ครูและผู้บริหารควรมีการทำ ความเข้าใจซึ่งกัน และกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนจะต้องมีแผนงานคอยกำกับ ความคุมและติดตามดูแลการปฏิบัติงานนิเทศของครูสายผู้สอนอย่างจริง ตลอดจนส่งเสริมให้ครู สรุปรายงาน การจัดการเรียนการสอนทุกปีการศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศและให้การควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับการอำนวยความสะดวกและการบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและ ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

2.4 ด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรให้ครูได้มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการประเมินผลตั้งแต่ การเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุด เมื่อสิ้นปีการศึกษาควรให้ครูได้มีการสรุปรายงานการประเมินตนเองทุกปีการศึกษาทั้งผลสัมฤทธิ์

ของโครงการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและนำผลการประเมินตนเองของครูไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบในการพัฒนาโครงการนิเทศภายในในโอกาสต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากครูและผู้บริหารมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย มีปัญหาในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีปัญหาในการจัดระบบรายงานการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ และปัจจัย การผลิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพร แสนแสง (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า สภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาในด้านสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ ขาดอุปกรณ์ ขาดเอกสาร สื่อมีน้อยไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาเพราะครูต้องสอนทุกวิชาและเป็นครูประจำชั้นด้วย สำหรับด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาประถมศึกษาปัญหาที่พบ ได้แก่ การนิเทศไม่ตรงตามปฏิทิน ครูมีภารกิจ วางแผนไว้แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน ส่วนด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการไม่ตรงตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ครูไม่มีเวลาขาดเครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนได้แก่ ครูและ ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงในการนิเทศ

1.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูและผู้บริหารมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การจัดเรียงลำดับสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในของโรงเรียน การกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวิน (Wayne. 1980 : Abstract) ที่พบว่าปัญหานานิเทศการศึกษา สาเหตุสำคัญมาจาก 1) บุคลากรยังขาดการปฏิบัติจริงจังในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) ผู้บริหารขาดการเตรียมการที่ดีในการวางแผนก่อนดำเนินการนิเทศการศึกษา 3) ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และ

เอกสารประกอบหลักสูตร ขาดการบำรุงรักษาจัดเก็บที่ดี ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสร้างสื่อและเครื่องมือทางการนิเทศ และ 4) การปฏิบัติการนิเทศ ครู อาจารย์ไม่เข้าใจหลักการและระบบการนิเทศการศึกษา ผู้นิเทศไม่มีเวลาดำเนินการเนื่องจากมีภารกิจอื่นมาก การปฏิบัติการนิเทศไม่เป็นไปตามกำหนดและไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

1.2 ด้านการวางแผนโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากครูและผู้บริหารขาดการกำหนดวิธีการ รวบรวม และจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการนิเทศภายใน ขาดการจัดทำแผน และโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนที่มีความชัดเจนและมีขั้นตอนที่ง่ายต่อการปฏิบัติ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของเอื้ออารี ท้วมเสน (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำ การวิจัยการศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูวิชาการ มีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงานตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากัน ทำให้มีการนิเทศไม่ครบตามที่กำหนด การนิเทศเป็นทีมน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคล การใช้เครื่องมือในการนิเทศมีน้อย การบันทึกผลการนิเทศและ การรายงานของผู้นิเทศและการรายงานของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ค่อย

1.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของกรองทอง จิระเชษฐกุล (2550 : 10) ยังได้กล่าวถึงสภาพความล้มเหลวของการนิเทศภายในโรงเรียนคือ

- 1) ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน โลกทัศน์แคบไม่สามารถสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นได้ อาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น ขาดความรู้ความสามารถและขาดทักษะ มีเจตคติเชิงลบต่อการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2) ครูในโรงเรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบต่อการพัฒนางาน ขาดความร่วมมือในองค์กร เกิดความแตกแยกไม่มีความสามัคคีในหมู่คณะ
- 3) เกิดภาวะการณ์ขาดแคลนปัจจัยเสริมสร้างการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน เช่น สื่อไม่พร้อมเครื่องมือไม่มีหรือไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง
- 4) ขาดความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนการจัด การเรียนรู้ของสถานศึกษา และ
- 5) แนวโน้มของการพัฒนาต่ำลง ไม่เกิดผลผลิตตามที่คาดหวัง

1.4 ด้านการประเมินผลโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากครูและผู้บริหาร ไม่มีการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งในด้านกระบวนการ ปัจจัยและผลผลิต

ขาดการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พนมชัย นันทะศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมใน กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ทำให้จริงจังก ครูส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศ ขาดการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาต้องกำกับดูแลให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องเปิด โอกาสให้ครูมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วน ปัญหาด้านประสิทธิภาพการสอนของครูได้แก่ ครูมีชั่วโมงสอนและภาระงานอื่น ๆ มาก บุคลากร ไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ข้อเสนอแนะคือ ควรลดภาระงานต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ยังพบว่า มีข้อจำกัดในการดำเนินงานค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายในได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสายผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า มีปัญหา ค่อนข้างมาก เช่น มีบุคลากรน้อย งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการเอาใจใส่จากหน่วยงานใน ระดับสูง ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนผู้ปกครองและ ชุมชนให้ความร่วมมือน้อยมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ในชุมชนขนาดเล็ก มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีจึงไม่ค่อยมีเวลาและไม่ค่อยสนใจเพราะต้องดิ้นรนทำมาหากิน อีกอย่าง โรงเรียนขนาดเล็กมักจะตั้งอยู่ห่างไกล ดังนั้น ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนา การนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

2. แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการ ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล สำหรับด้านการปฏิบัติ การนิเทศโดยรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เจริญ รัชญา (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ดำเนินการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมของความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ เป็นกิจกรรม ที่เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และดึงเอาศักยภาพออกมาใช้ ช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนา วิชาชีพครู และเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบมีข้อมูลสารสนเทศและวางแผนอย่างมี ยุทธศาสตร์ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 16-17) ได้เสนอแนวคิดว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร

ครูผู้ร่วมนิเทศ ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษาควรใช้ หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้

2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และจากการประชุมกลุ่มครูและผู้บริหารเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้มีความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาตามสภาพจริง มีการสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงานนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ปัญหาตามสภาพจริงมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ดังที่ เฮอร์เบิร์ต รังษา (2549 : 109) กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กครูไม่ครบชั้นเรียน ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่หลายด้านเพื่อช่วยเหลือครูผู้สอน ผู้บริหารต้องรับทราบข้อมูลสารสนเทศภายใน โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่อง ของสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างมาก สอดคล้องกับ อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 304) ที่ได้ระบุ ความจำเป็นในการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ว่า สภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรจากภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการของ โรงเรียน

2.2 ด้านการวางแผน โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และจากการประชุมกลุ่มครูและผู้บริหารเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อที่จะ ได้มีการนำเสนอวิธีการและแนวทางการนิเทศที่หลากหลาย ครูและผู้บริหารควรนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน โดยมีการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรม จัดลำดับขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจนมีการส่งเสริมกระบวนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในชั้นเรียนมาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ถวัลย์ แสงสว่าง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานบริหารจัดการคุณภาพด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พะเยา เขต 2 พบว่า ไม่มีการกำกับติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างจริงจังจึงควรจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการควรปฏิบัติตามแผนการนิเทศและกำกับ ติดตามการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ดังนั้นการวางแผนการ

นิเทศภายในจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเพราะจะทำให้การนิเทศมีเป้าหมาย

2.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง และจากการประชุมกลุ่มครูและผู้บริหารเสนอแนะว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรให้บุคลากรในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการนิเทศตนเอง ครูและผู้บริหารควรมีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีแผนงานคอยกำกับควบคุมและติดตามดูแลการปฏิบัติงานนิเทศของครูสายผู้สอนอย่างจริง ตลอดจนส่งเสริมให้ครูสรุปรายงาน การจัดการเรียนการสอนทุกปีการศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศและให้การควบคุมคุณภาพไปพร้อมกับการอำนวยความสะดวกและการบริการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ เนื่อง ณ สุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เสนอแนะไว้ว่า การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน ควรดำเนินการนิเทศภายในอย่างจริงจังและเป็นระบบ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในและควรมีการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในและกำหนดตารางการนิเทศภายในและควรมีการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการนิเทศภายในกำหนดตารางการนิเทศอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการดำเนินการปฏิบัติการนิเทศอย่างจริงจังเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กไปสู่การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.4 ด้านการประเมินผล โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และจากการประชุมกลุ่มครูและผู้บริหารเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ครูได้มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นโรงเรียนจะต้องวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนให้มีการประเมินผลตั้งแต่การเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน เมื่อเริ่มลงมือการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงานและเมื่อสิ้นสุดเมื่อสิ้นปีการศึกษาควรให้ครูได้มีการสรุปรายงานการประเมินตนเองทุกปีการศึกษาทั้งผลสัมฤทธิ์ของโครงการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและนำผลการประเมินตนเองของครูไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบในการพัฒนาโครงการนิเทศภายในในโอกาสต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 25) ได้อธิบายว่าการประเมินผลการนิเทศเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อตัดสินว่าการปฏิบัติการนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ส่วนการรายงานผลหมายถึง การสรุปผล การกำกับ ติดตามและนิเทศทุกด้านรายงานให้ผู้เกี่ยวข้อง

ตลอดจนผู้บังคับบัญชาทราบถึงผลงาน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติ การกำกับ ติดตามและนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สังก อุทรานันท์ (2530 : 130 - 131) ได้ย้ำถึงหลักการสำคัญของการประเมินผลการนิเทศภายในไว้โดยสรุป คือ การประเมินผลการนิเทศควรเป็นความสำคัญที่ผลผลิต กระบวนการและปัจจัยป้อนเข้าตามลำดับ ในส่วนของผลผลิตนั้นให้ประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศโดยตรงและผลที่ได้จากการประเมินควรนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในการปฏิบัติงานนิเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ สำหรับบุคลากร และหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศ ภายในโรงเรียนขนาดเล็กลดลง และใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและปรับปรุง เพื่อประโยชน์ ในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้คือ

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ควรจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดเล็ก ให้ตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการนิเทศภายใน และนำไปปรับปรุงงานในความรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มองเห็นรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ภายในโรงเรียนของตน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ควรพัฒนาทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มี ประสบการณ์ต่างกันให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน เช่นเดียวกัน ในลักษณะของกลุ่มเครือข่าย โดยใช้กิจกรรมการนิเทศต่าง ๆ เช่น การประชุมสัมมนา การศึกษา คู่งาน การเข้ารับการอบรม เป็นต้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ควรกำกับ ติดตามการนำกระบวนการ นิเทศภายในที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กไปใช้ในการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ฉะนั้น ควรได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาตามกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน เพื่อให้ปัญหาการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กลดลง และใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและปรับปรุง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และประชุมระดมสมองจากประชากรที่เลือกเฉพาะบางกลุ่ม ซึ่งการได้มาของข้อมูลอาจมีการเบี่ยงเบนจากสภาพเป็นจริงอยู่บ้าง ฉะนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ควรได้ทำการวิจัยซ้ำ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบอื่น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น

2.3 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก ควรร่วมมือกันศึกษาหาปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่บรรลุผลสูงสุดทั้ง 4 ด้าน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล ภู่งประเสริฐ. (2547). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สีนพรีเพรสซีสเต็ม
กรองทอง จิระเชชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารอักษร.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

_____. (2551). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, สำนักนโยบาย
และแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวงศึกษาธิการ.

(2552). โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์.

กัลยา วรรณสาร. (2547). ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กเขตพื้นที่

การศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เกรียงเลิศ ศิริกรรมเจริญ. (2544). การศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค การนิเทศ

ภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร

การศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ไกรสวัสดิ์ แก้วคำหาญ. (2548). ศึกษาระดับการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม.

คมศักดิ์ อีโน. (2546). การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนชุมชนบ้านสีแก้ว อำเภอเมือง

ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จรี บุญเพ็ญ. (2548). การบริหารการที่นิเทศภายในโรงเรียนบ้านคลองกระโบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เพชรบูรณ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). การนิเทศการสอนแบบใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โพธิ์เพช.
- ฉัตรชัย มุระคา. (2540). การศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชารี มณีศรี. (2542). การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณการ.
- ณรงค์ศักดิ์ ไชยชมพู่. (2549). การนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลำปาง : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- คำรง ปักเขตานัง. (2544). พฤติกรรมการนิเทศการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานิเทศของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ. รายงานการศึกษา ค้นคว้า อีสระ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวัลย์ แสงสว่าง. (2547). การดำเนินงานบริหารจัดการคุณภาพด้านการวิชาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิตยา ทองไทย. (2542). การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิเวศน์ คิดขาว. (2542). ความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูผู้สอนเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บำเพ็ญ อินทร์โสม. (2545). การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยโปธิ์เทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สุวีริยาสน์.
- ประดิษฐ์ พงหงส์. (2542). **ความต้องการการนิเทศการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเวศ ะสี. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. เอกสารพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 โครงการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. บุรีรัมย์ : ม.ป.ท.
- ประวิทย์ เนียรศิริ. (2546). **ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสาร โรจนคุณธรรม. (2540). **กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านศรีฐาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา หงส์คำเนิน. (2547). **ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พันธุ์ศักดิ์ เนื่อง ณ สุวรรณ. (2548). **สภาพการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พนมชัย นันทศรี. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพของการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุครธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุครธานี.

- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ ศรีเพ็ญ. (2547). การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียน
ขนาดเล็กตามธรรมชาติของบุคลากรในการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณเฑียร เดชจินดา. (2546). ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี
เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุษยามา คำกระ. (2546). การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 4.
ปริญญาโท ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เขาวพา เดชะคุปต์. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
เจ้าพระยาการพิมพ์.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : พรสิวกการพิมพ์.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์
ศษ.ค. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิเชียร ดิยานันท์. (2540). ทางเลือกในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. รายงานการค้นคว้าอิสระ ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2546). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน
ต้นตำรับผู้บริหารธุรกิจในประเทศอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรพล สุวรรณนันท์. (2530). การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : อักษรพัฒนา.
- ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2545). การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายใน
โรงเรียน ของโรงเรียนอานวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาโท ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศุภชัย บุญสิทธิ์. (2548). สภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบและกระบวนการนิเทศภายใน
โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา
คณะกรรมการโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา : การพัฒนาระบบประเมินตนเอง.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2552). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ : บริษัท ที เอ็ม เค แอนด์ สกายพริ้นติ้งส์.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). ระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2. (2551). สรุปรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน
โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2. มุริรัมย์ :
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2.
- สดใส ศรีสวัสดิ์. (2546). การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สงัด อุทรานันท์. (2541). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย บุตรโคตร. (2547). สภาพและปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สมพงษ์ นิยมลักษณ์ (2548). รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอท่าตะโก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมพร แสนแสง. (2548). การศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สมเพ็ญ กุลละวณิชย์. (2545). การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในของผู้นิเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตแก้วปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ จันทร์มา. (2541). ความต้องการการนิเทศของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมหวัง กริมเขียว. (2548). รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). พลิกโฉมการศึกษาไทย. มติชนรายวัน 6 กันยายน.
- สันติ ชัยชนะ. (2550). การประกันคุณภาพในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 4. รายงานการค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสมา วงษา. (2545). การพัฒนาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานกรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุทธิเกียรติ ศิริกุล. (2543). การศึกษาสภาพการนิเทศของการศึกษานิเทศก์ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เหรียญ รังษา. (2549). การเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2540). การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น เอกสารการสอนกรุงเทพฯ คณะการศึกษาศาสตร์ (บางเขน). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี โพธิ์ทอง. (2541). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อำพร ศรีประทุม. (2546). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในกับการพัฒนาการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาลในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอื้ออารี ท้วมเสน. (2549). การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Briggs, T. H. and Joseph, J. (1952). **Improving Instruction through Supervision**. New York: McMillan.
- Bulach, C. D. B and Michael, P. (1999). **Supervisors that Affect School Climate**. Paper Presented at the Annual Meeting of American Educational Research Association Montreal: Quebec. Canada.
- Bullis, E. W. (1980). Perception of Elementary School Principals Concerning. Their Role in Supervision. **Dissertation Abstracts International**: 41. 1239. A.
- Counts, G. E, Sue, I. S. and Richard, F. F. (1998). **Evaluation and Supervision of Teacher in Missouri Schools**. Report-Research. New York Press, pp. 34-40.
- Combach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing** (5th Edition). New York: Harper Collins.
- Cruz, O. J. (2000). **The Efficacy of the Social Work Model of Supervision for Education**. Unpublished Doctoral Dissertation University of Illinois at Urbana - Champaign.
- Daniel, G. (1975). Current Supervision in Schools for Supporting Teaching-learning Approaches. **Educational Journal**. 25 (3), 694-695.
- Dew, R. D. (1994). **Teacher's Perceptions of the Role of Content Knowledge in the Supervisory Process**. Unpublished Doctoral Dissertation: University of Missouri Kansas City.

- Ford, A. B. and Lee, C. C. (1996). **School Counselors' and Counselor Educators' of Perception School Counselors Training Needs**. Virginia.
- Glickman, C. D. and Others. (1998). **Supervision of Instruction: Developmental Approach** (4th Edition). Boston: Allyn & Bacon. A Viacom Company.
- Gray, P. J. (1983). Study of Effects and Providing Evidence of Accuracy, Reliability, and Attitude of Evaluators' of Teacher. **Dissertation Abstracts International**. 65: 1266-A.
- Gwynn, M. J. (1974). **Theory and Practice of Supervision**. New York: Dodd, Mead & Company.
- Koontz, H. and Weihrich, H. (1982). **Learning and Knowledge Acquisition through International Strategic Perception**. Singapore: McGraw-Hill Education (Asia), 15(4), 62.
- Malone, C. M. and Fong, M. L. (1994). Defeating Ourselves: Common Errors in Counseling Research. **Counselor Education and Supervision**.
- Murangi, K. V. (1996). Instructional Supervision in Namibia: A Study of High School Teacher and Supervisor Perceptions. **Dissertation Abstracts International**. 36 (1): 236-A.
- Pajak, P. (1990). **Identification of Supervisory Proficiency Project**. Althea, Georgia. Department of Curriculum and Supervision: University of Georgia.
- Rovinson, S. G. (2000). Teacher Job Satisfaction and Levels of Clinical Supervision in Elementary Schools. **Dissertation Abstracts International**. 61, 06 (A).
- Tuttle, M. D. (2000). **Where the Rats Are-Part III: Caves, Cliffs, and Rock Crevices**. 191-A.
- Wayne, B. E. (1980). Perception of Elementary School Concerning their Role in Supervision. **Dissertation Abstracts International**. 41-A.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชรินทร์ เรื่อง ประโคน

ด้วย นางราณี กุศลรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ดร. สาทิต ผลเจริญ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่งจึงขอกความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณดวงปาน สวงรัมย์

ด้วย นางราณี กุยรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ดร. สาทิต ผลเจริญ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่งจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง

จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพิเศษ ขงปัญญา

ด้วย นางราณี กุขรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒ โดยมี ดร. สาธิต ผลเจริญ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดีจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทิบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ค้อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๑๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง

จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓

ด้วย นางราณี กุขรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒ โดยมี ดร. สาธิต ผลเจริญ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางราณี กุขรัมย์ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๒๒

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๒๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง

จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒

ด้วย นางราณี กุย์รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๒ โดยมี ดร. สาธิต ผลเจริญ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่

1. ผู้บริหารหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก

2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของท่านแต่ประการใด จึงขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง

3. แบบสอบถามฉบับนี้มี 4 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form) ในประเด็นปัญหาและ

แนวทาง

การนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ราณี กุขรัมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. ตำแหน่ง

☐	ผู้อำนวยการ โรงเรียน/รองฯ	☐	กรรมการนิเทศ/ครูวิชาการ
☐	ครูผู้สอนชั้นอนุบาล	☐	ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา

2. เพศ

☐	ชาย	☐	หญิง

3. อายุ

☐	ต่ำกว่า 25 ปี	☐	25 - 35 ปี
☐	36 - 45 ปี	☐	46 - 59 ปี

4. วุฒิทางการศึกษา

☐	ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐	ปริญญาตรี
☐	สูงกว่าปริญญาตรี	☐	อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. อายุราชการ

☐	ต่ำกว่า 10 ปี	☐	10 - 15 ปี
☐	16 - 20 ปี	☐	20 ปีขึ้นไป

6. ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ตามตำแหน่งปัจจุบัน

☐	ต่ำกว่า 10 ปี	☐	10 - 15 ปี
☐	16 - 20 ปี	☐	20 ปีขึ้นไป

7. ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการสอน (คาบ/สัปดาห์)

☐	20 คาบ/สัปดาห์	☐	25 คาบ/สัปดาห์
☐	30 คาบ/สัปดาห์	☐	35 คาบ/สัปดาห์
☐	อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

8. ภาระงานที่รับผิดชอบด้านอื่น ๆ นอกจากรับผิดชอบด้านการสอน

- ด้านบริหารงานการเงิน ด้านบริหารงานวิชาการ
 ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่กำหนดให้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายคำถามที่ตรงกับระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ของท่านอยู่ในระดับใด ใน 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ปัญหามากที่สุด 4 หมายถึง ปัญหามาก
 3 หมายถึง ปัญหาปานกลาง 2 หมายถึง ปัญหาน้อย
 1 หมายถึง ปัญหาน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ						
1	การสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาคน พัฒนางานในด้านการนิเทศภายในโรงเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษา					
2	การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลสารสนเทศในด้านการนิเทศภายใน					
3	การจัดเรียงลำดับสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศภายในของโรงเรียน					
4	การวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยในด้านการนิเทศภายใน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน					
5	การกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จในการพัฒนางานนิเทศภายในด้านงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานการเงินและงานการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน					

ตาราง (ต่อ)

ข้อ ที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
ด้านการวางแผน						
6	การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมาใช้ในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน					
7	การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียน					
8	การจัดทำแผน โครงการนิเทศภายใน โรงเรียนที่มีความชัดเจนและมีขั้นตอนง่ายต่อการปฏิบัติ					
9	การวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน					
10	มีการวางแผนสร้างสื่อและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจน					
11	การวางแผนจัดสรรงบประมาณสำหรับการนิเทศภายในอย่างเพียงพอ					
12	การวางแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลโดยจัดกระทำปฏิทินไว้อย่างชัดเจน ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ					
13	การกำหนดวิธีการ รวบรวม และจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการนิเทศภายใน					
14	การวางแผนนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน					
15	การประชุมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานแผนการนิเทศเพื่อทบทวนรายละเอียดแผนงาน โครงการตามปฏิทิน					

ตาราง (ต่อ)

ข้อ ที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
ด้านการปฏิบัติการนิเทศ						
16	การประชุมชี้แจง รายละเอียด วิธีการนิเทศภายในให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบ					
17	การปฏิบัติงานนิเทศภายใน โรงเรียนตามปฏิทินที่กำหนดไว้					
18	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่					
19	การกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง					
20	วิธีการนิเทศภายใน โรงเรียนมีความหลากหลาย เหมาะสมกับงานในแต่ละด้าน					
21	สื่อและเครื่องมือในการนิเทศมีความเหมาะสม					
22	ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศอย่างหลากหลาย					
23	การกำกับ ช่วยเหลือและร่วมกันแก้ปัญหาเป็น ไปอย่างต่อเนื่อง					
24	การประชุมทบทวน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ					
25	ครูและบุคลากรทางการศึกษาใน โรงเรียนสามารถนิเทศซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
26	การสรุปผลการนิเทศภายใน โรงเรียนเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ					
ด้านการประเมินผล						
27	การให้ผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน					

ตาราง (ต่อ)

ข้อ ที่	การนิเทศภายในโรงเรียน	ระดับปัญหา				
		5	4	3	2	1
28	การให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประเมินผล การปฏิบัติงานของตนเอง					
29	การสรุปรายงานที่ได้จากการประเมินผลการดำเนินการ นิเทศภายในเป็นไปตามแผนปฏิบัติการนิเทศของโรงเรียน					
30	การประเมินผลมีความครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ ปัจจัยและผลผลิต					
31	การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากสรุปรายงานจากผลการ ประเมินการนิเทศภายใน เพื่อใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแบบสอบถามแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่องท้ายคำถาม ซึ่งเป็น แนวทางการแก้ปัญหา การนิเทศภายใน โรงเรียนที่มีความสำคัญ สอดคล้อง ต่อโรงเรียนของท่านตามลำดับ

- 5 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด 4 หมายถึง มีความสำคัญมาก
3 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง 2 หมายถึง มีความสำคัญน้อย
1 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด

ข้อ ที่	แนวทางการนิเทศภายใน	ระดับความสำคัญ				
		5	4	3	2	1
ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ						
1	ผู้บริหารจัดให้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน ตัวนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน					
2	ผู้บริหารจัดประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อรับทราบ สภาพปัญหาแล้วนำปัญหาและผลการประเมินมา วิเคราะห์ เพื่อหาทางแก้ไข					
3	การจัดเก็บข้อมูลควรจัดให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อจะสามารถวิเคราะห์ปัญหา ได้ถูกต้องตามความ ต้องการของโรงเรียน					
4	ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับครู ในการให้ข้อมูล หรือวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาจากความเป็น จริง					
5	ผู้บริหารจัดให้มีการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อนำไปเป็น จุดพัฒนาโดยทุกคนให้การยอมรับ					
ด้านการวางแผน						
6	มีการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนหาแนวทางแก้ไข					
7	มีการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่ ที่ การศึกษากับผู้บริหาร โรงเรียน					
8	ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อจะได้ มี การนำเสนอวิธีการและแนวทางที่หลากหลาย					

ตาราง (ต่อ)

ข้อ ที่	แนวทางการนิเทศภายใน	ระดับความสำคัญ				
		5	4	3	2	1
9	จัดอบรมให้ความรู้ด้านการวางแผนและการนิเทศให้ แก่ครูในโรงเรียน					
10	นำปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน					
11	มีการระดมสมองเพื่อเสนอความต้องการของบุคลากรและจัดระบบความจำเป็นก่อนและหลังตามลำดับ					
ด้านการปฏิบัติการนิเทศ						
12	ให้ครูและผู้บริหารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					
13	แต่งตั้งบุคลากรนิเทศกันเองในแต่ละช่วงชั้นเรียน					
14	ให้มีการกำกับ ติดตามครูที่ได้รับการนิเทศไปแล้วอย่างสม่ำเสมอและมีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน					
15	จัดเวลาให้ผู้ได้รับการนิเทศมีเวลาพอสำหรับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนการสอน					
16	ผู้บริหาร โรงเรียนควรทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้การยอมรับซึ่งกันและกันเพื่อการนิเทศกันเอง					
ด้านการประเมินผล						
17	มีการประเมินข้อดีข้อเสียเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน					
18	ดำเนินการประเมินผลในรูปคณะกรรมการ					
19	จัดเครื่องมือประเมินผลที่ทันสมัย มีความเหมาะสม และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง					
20	สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการจัดอบรมทุกครั้ง					
21	มีการติดตามประเมินผลการนำความรู้ที่ได้จากการสนทนาทางวิชาการ ไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนการสอน					

ตาราง (ต่อ)

ข้อ ที่	แนวทางการนิเทศภายใน	ระดับความสำคัญ				
		5	4	3	2	1
22	มีการประเมินผลการนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน					
23	มีการจัดแสดงนิทรรศการรวบรวมผลงานในการจัดนิทรรศการทางวิชาการ					
24	ให้ครูได้มีการประเมินตนเอง					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแบบปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอปัญหา
และ แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ปัญหา.....

.....

แนวทางการนิเทศภายใน.....

.....

2. ด้านการวางแผน

ปัญหา.....

.....

แนวทางการนิเทศภายใน.....

.....

3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ

ปัญหา.....

.....

แนวทางการนิเทศภายใน.....

.....

4. ด้านการประเมินผล

ปัญหา.....

.....

แนวทางการนิเทศภายใน.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตาราง 14 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามด้านปัญหาแก้ปัญหาการนิเทศภายใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (N = 3)

ข้อที่	ค่าคะแนนความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถาม			รวมเฉลี่ย	ใช้ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1.00	✓
2	+1	+1	+1	1.00	✓
3	+1	+1	+1	1.00	✓
4	+1	+1	+1	1.00	✓
5	+1	+1	+1	1.00	✓
6	+1	0	+1	0.67	✓
7	+1	+1	+1	1.00	✓
8	+1	+1	+1	1.00	✓
9	+1	+1	+1	1.00	✓
10	+1	+1	+1	1.00	✓
11	+1	+1	+1	1.00	✓
12	+1	+1	+1	1.00	✓
13	+1	+1	+1	1.00	✓
14	+1	+1	+1	1.00	✓
15	+1	+1	+1	1.00	✓
16	+1	+1	+1	1.00	✓
17	+1	+1	+1	1.00	✓
18	+1	+1	+1	1.00	✓
19	+1	+1	+1	1.00	✓
20	+1	+1	+1	1.00	✓
21	+1	+1	+1	1.00	✓
22	+1	+1	+1	1.00	✓
23	+1	+1	+1	1.00	✓

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าคะแนนความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถาม			รวมเฉลี่ย	ใช้ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
24	+1	+1	+1	1.00	✓
25	+1	+1	+1	1.00	✓
26	+1	+1	+1	1.00	✓
27	+1	+1	+1	1.00	✓
28	+1	+1	+1	1.00	✓
29	+1	+1	+1	1.00	✓
30	+1	+1	+1	1.00	✓
31	+1	+1	+1	1.00	✓
รวมเฉลี่ย	1.00	0.97	1.00	0.99	✓

ตาราง 15 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามด้านแนวทางการนิเทศภายใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (N = 3)

ข้อที่	ค่าคะแนนความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถาม			รวมเฉลี่ย	ใช้ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1.00	✓
2	+1	+1	+1	1.00	✓
3	+1	+1	+1	1.00	✓
4	+1	+1	+1	1.00	✓
5	+1	+1	+1	1.00	✓
6	+1	+1	+1	1.00	✓
7	+1	+1	+1	1.00	✓
8	+1	+1	+1	1.00	✓
9	+1	+1	+1	1.00	✓
10	+1	+1	+1	1.00	✓
11	+1	+1	+1	1.00	✓
12	+1	+1	+1	1.00	✓
13	+1	+1	+1	1.00	✓
14	+1	+1	+1	1.00	✓
15	+1	+1	+1	1.00	✓
16	+1	+1	+1	1.00	✓
17	+1	+1	+1	1.00	✓
18	+1	+1	+1	1.00	✓
19	+1	+1	+1	1.00	✓
20	+1	+1	+1	1.00	✓
21	+1	+1	+1	1.00	✓
22	+1	+1	+1	1.00	✓

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าคะแนนความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถาม			รวมเฉลี่ย	ใช้ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
23	+1	+1	+1	1.00	✓
24	+1	+1	+1	1.00	✓
รวมเฉลี่ย	1.00	1.00	1.00	1.00	✓

ตาราง 16 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - total Statistics

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	151.8333	824.2126	0.2628	0.9441
2	151.7667	831.4264	0.2033	0.9441
3	151.7333	828.2023	0.2878	0.9438
4	151.8667	817.4989	0.4488	0.9431
5	151.9667	818.5851	0.4385	0.9432
6	151.7333	839.0299	0.0397	0.9447*
7	151.9333	815.3057	0.3926	0.9434
8	151.8333	815.9368	0.4702	0.9430
9	151.8667	829.5678	0.2100	0.9442
10	151.8000	821.0621	0.3633	0.9435
11	151.5333	815.2920	0.4197	0.9433
12	151.7000	828.6310	0.2416	0.9440
13	151.6667	826.5747	0.3610	0.9435
14	151.8667	824.6713	0.3613	0.9435
15	152.0667	820.8230	0.3181	0.9438
16	151.6000	819.9034	0.3725	0.9435
17	151.8667	824.6023	0.2816	0.9439
18	151.9333	823.7885	0.2743	0.9440
19	152.2000	820.5793	0.3214	0.9438
20	151.8333	824.0057	0.3129	0.9437
21	152.1000	827.8172	0.2584	0.9440
22	151.9333	824.2713	0.3002	0.9438
23	151.9667	823.0678	0.3659	0.9435

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
24	151.9000	827.4034	0.2588	0.9440
25	152.0667	808.5471	0.5438	0.9436
26	151.9333	821.3747	0.3905	0.9434
27	151.9333	810.8920	0.5137	0.9428
28	151.8333	812.6954	0.4289	0.9432
29	151.8000	807.6828	0.5740	0.9424
30	151.8667	808.6023	0.6001	0.9424
31	151.8000	806.9931	0.5658	0.9425
32	152.3667	805.2057	0.4722	0.9430
33	152.4333	803.7713	0.4710	0.9431
34	152.3667	791.6885	0.5676	0.9424
35	152.3000	796.0793	0.5238	0.9428
36	152.2333	795.0816	0.5389	0.9426
37	152.1333	801.6368	0.5628	0.9424
38	152.3667	803.2057	0.5529	0.9425
39	152.4000	805.8345	0.5594	0.9425
40	152.4333	794.7368	0.6846	0.9417
41	152.5333	796.0506	0.6510	0.9419
42	152.5000	801.9828	0.5902	0.9423
43	152.4667	793.8437	0.6487	0.9418
44	152.4333	807.0126	0.5400	0.9426
45	152.2667	807.4437	0.5204	0.9427
46	152.5333	809.3609	0.5854	0.9424
47	152.6000	799.6276	0.6361	0.9420

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
48	152.4333	794.0471	0.6774	0.9417
49	152.3667	798.3092	0.6656	0.9418
50	152.4000	795.3517	0.7868	0.9413
51	152.4000	795.3517	0.6257	0.9420
52	152.3000	795.8034	0.6892	0.9417
53	152.2667	804.4782	0.5690	0.9424
54	152.3000	794.4241	0.6415	0.9419
55	152.0333	801.9644	0.4955	0.9429

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.00

N of Items = 55

Alpha = 0.9440

ตาราง 17 ค่าความเชื่อมั่นและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสภาพปัญหาและ
แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก (N = 30)

ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น	ค่าความสอดคล้อง (IOC)
1	0.9441	1.00
2	0.9441	1.00
3	0.9438	1.00
4	0.9431	1.00
5	0.9432	1.00
6	0.9434	1.00
7	0.9430	1.00
8	0.9442	1.00
9	0.9435	1.00
10	0.9433	1.00
11	0.9440	1.00
12	0.9435	1.00
13	0.9435	1.00
14	0.9438	1.00
15	0.9435	1.00
16	0.9439	1.00
17	0.9440	1.00
18	0.9438	1.00
19	0.9437	1.00
20	0.9440	1.00
21	0.9438	1.00
22	0.9435	1.00
23	0.9440	1.00
24	0.9436	1.00

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น	ค่าความสอดคล้อง (IOC)
25	0.9434	1.00
26	0.9428	1.00
27	0.9432	1.00
28	0.9424	1.00
29	0.9424	1.00
30	0.9425	1.00
31	0.9430	1.00
32	0.9431	1.00
33	0.9424	1.00
34	0.9428	1.00
35	0.9426	1.00
36	0.9424	1.00
37	0.9425	1.00
38	0.9425	1.00
39	0.9417	1.00
40	0.9419	1.00
41	0.9423	1.00
42	0.9418	1.00
43	0.9426	1.00
44	0.9427	1.00
45	0.9424	1.00
46	0.9420	1.00
47	0.9417	1.00
48	0.9418	1.00
49	0.9413	1.00
50	0.9420	1.00

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความเชื่อมั่น	ค่าความสอดคล้อง (IOC)
51	0.9417	1.00
52	0.9424	1.00
53	0.9419	1.00
54	0.9429	1.00

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา
Buriram Rajabhat University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางราณี กุขรัมย์
วัน เดือน ปีเกิด	28 ธันวาคม 2514
สถานที่เกิด	45 หมู่ 7 บ้านหนองตะโก ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โทร 084-416-5674
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	317 หมู่ 3 ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านโคกเบง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 31180
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านโคกเบง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 31180
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา วิชาโทจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์